

„Ez nem egy erőtlén bibliatársulat, a legutóbbi húsz évben érettebbé vált, de tudom azt is, hogy több támogatással még többet tehetne.”

*Bibliavasárnapi interjú
Claire Bedot asszonnyal* ► 5. oldal

„Igehirdetésem végén javaslom, hogy mutassuk be bátran országunkat és egyházainkat, de még bátrabban beszéljünk a Jézussal kapcsolatos megtapasztalásainkról.”

Barátok és testvérek közt Brazíliában
► 8–9. oldal

„Ne csak a lelkész számára fogalmazza meg egy gyülekezeti tag elvárások sokaságát, hanem önmaga számára is.”

Milyen gyülekezetet akarunk?
► 13. oldal

Örömszerző ige ► 2. oldal
Maglódi magvetés ► 3. oldal
Évforduló a Bethlen-évben ► 6. oldal
A megújulás reménye ► 7. oldal
Szószedet a megtérésről ► 11. oldal
Egy parókiakert jó gyümölcsei ► 15. oldal

KAROLY GYÖRGY TAMÁS FELVÉTELE

Protestánsok ideje

Kulturális gála az Urániában

► A Baptista központi énekkar hangolta a protestáns testvéregyházak képviselőit október 20-án a hagyományosan a budapesti Uránia Nemzeti Filmszínházban megrendezett reformációi gálára. Október havában nem véletlenül szól még harsányabban a dicséret arra a bizonyos lutheri „leszögezésre”, a középkor és a kora újkor legnagyobb lelkeségi forradalmára emlékezve. Az ünnepi gyülekezés a közös értékek számbavételére és az azok feletti örömrre buzdított. A többszöri együttes éneklés pedig a protestáns identitás, lelkeség és küldetés-tudat erősítésére szolgált: nyitányként a református himnusz, a *Te-benned bízunk eleitől fogva*, később lutheri himnuszunk, az *Erős vár a mi Istenünk*, zárásként pedig nemzeti *Himnuszunk* csendült fel. A rendezvényt – az Emberi Erőforrások Minisztériumának egyházi, nemzetiségi és civil társadalmi kapcsolatokért felelős államtitkára, *Höl-vényi György* mellett – megtisztelte jelenlétével több állami, közéleti személyiség, valamint *Nicola Beer*, a németországi Hessen tartomány oktatási és kulturális minisztere is.

Október a reformáció hónapja. *Steinbach József* református püspök, a Magyarországi Egyházak Ökumenikus Tanácsának (MEÖT) elnöke köszöntőjében számba vette az idei programsorozat eseményeit, majd az ünnepi hónapra választott ige – „Kövessétek azokat, akik a hit és türelem által öröklük az ígéreteket!” (Zsid 6,12) – üzenetét bontotta ki. Ebben a bizonytalan világban is van meghatározott irány – hangsúlyozta. A hit azt jelenti, hogy igent mondunk arra az Istenre, aki maga is igent mondott ránk, a türelem pedig azt, hogy igent mondunk a másik emberre is.

Oláh Gábor karnagy vezényletével rangos kórusművek sorát szólaltatta meg ezután a Baptista központi énekkar a fővárosi filmszínház színpadán. Az 1957-ben alakult vegyeskar a baptista felekezetben végzett szolgálatai mellett gyakran vesz részt külső szervezésű hangversenyeken, hazánkon kívül is komoly megbecsülést szerezve a magyar baptista közösségnek és a magyar zenekultúrának. (Az énekkar 1991 márciusában a harmadik budapesti nemzetközi kórusversenyen, valamint 2013-ban a Kodály Zoltán kórusversenyen aranydiplomát nyert.) *Mendelssohn Adj békességet* című kórusművét *Tóth Sámuel* zongoraművész kíséretével adta elő az énekkar, majd – többek között – az idén száz éve született *Lisznyay Szabó Gábor* zeneszerzőtől három közismert gyülekezeti népének feldolgozását szólaltatta meg.

Az idei reformációi gálaestnek miniszteri rangban szolgáló református lelkész volt a főelőadója. *Protestáns közéletiség – hagyomány és jövő* címmel tartott biznyságtételében *Balog Zoltán* (képünkön) a keresztény emberképet próbálta körülírni. Az Emberi Erőforrások Minisz-

tériumának vezetője szerint a protestáns „differentia specifica” lényege az Istenre történő rámutatás, amely az önmagunkon való túlmutatás kívánalmát feltételezi. Ebben

KAROLY GYÖRGY TAMÁS FELVÉTELE

Felfénylő október

Gondolatok az 1956-os forradalomról – halottak napjához közeledve

GyerekeMBER voltam, mégis tisztán emlékszem 1956 októberének lázas napjaira. A boldog országra, az összeölelkedő férfiakra és nőkre. Évtizedeken át padláson rejtgetett fotókon ott a hömpölygő ifúság, a teherautók oldalára kapaszkodó pesti srácok, és ott vannak az ősz-arany fák alatt az utcai sírok gyertyalángfénnel keretezve.

A kamrafiók mélyéből előkerült családi krónikában apám ceruzás bejegyzései: „Olykor lehajol hozzánk Isten. Örülünk, hogy magyarok és szabadok vagyunk.”

Illyés Gyula verse (*Egy mondat a zsarnokságról*) halálos pontosságú: „ő les, hiába futnál, / fogoly vagy, s egyben foglár; / dohányod zamatába, / ruháid anyagába, / beivódik, evődik

/ velődig; / eszmélnél, de eszme / csak övé jut eszedbe...” Belénk ivódott az állandó félelem.

A fojtogató szorongás helyébe az elmondhatatlan öröm költözött. A szabadság mámorító órái. Örültek az emberek egymásnak, az életnek, annak, hogy nem reménytelen a küszködésük...

Ötvenhét év elteltével jelen van még a forradalom öröksége? Fölvilán-e egy-egy pillanatra mindennapjainkban, amikor büszkeséggel emlékezhetnénk a világtörténelem könyvébe is beírt tettünkre?

A mai Magyarország nem tud mit kezdeni az 1956-os forradalom hulltában is fájó győzelmével. Sokan nem bírnak szabadulni a hazug múlttól, és

százévek csak a népfelkelésig jutottak el. Szomorú, de azt kell mondani: október 23. a nemzet kisebb felének öreg szívében él. És ez a seb nem gyógyult be egészen, a feltámadó emlékek még hosszú időig kísérteni fognak.

Május végén történész barátom segítségét kértem: kiről írjak? Van-e érdekes hőse forradalmunknak? Hosszú töprengés után felelt: „Egyre kevesebb. Lassan mind elmennek a tanúságtevők.”

Megdöbbenett a felismerés. Az ott harcolók, az egymás életét testükkel védő fiúk, boldog szerelmet álmódó lányok hetvenöt-nyolcvan évesek vagy ennél is idősebbek. Észrevétlenül elmennek mind, egyre kevesebben állnak a bajtársak sírja körül.

■ FENYVESI FÉLIX LAJOS

Emelt fővel

■ PÁTKAI RÓBERT

A 20. századnak kevés olyan meghatározó eseménye volt, amely akkora visszhangot keltett volna, mint az 1956-os magyar forradalom és szabadságharc. Hogy ’56-ban valami megváltozott, azt mindenki érezte. A nagy és ismert személyiségek közül emlitem a francia *Albert Camus-t*, az olasz katolikus filozófust, *Romano Guardinít*, *Bill Lomax* angol történészt és az emigrációban élő *Szabó Zoltánt*, *Cs. Szabó Lászlót*, *Fejtő Ferencet*. Mindannyian arról szóltak, hogy a magyar forradalom volt az első nagyszabású történelmi esemény, amely a nagyvilág közvéleménye előtt megkérdőjelezte a kommunista rendszer alapvető céljait, és leleplezte a népeket elnyomás alatt tartó szovjet uralmat.

Ma, amikor már túl vagyunk a kommunizmus korszakán, ha nem is

teljesen a gyakorlati, a megnyilvánulási síkon, de a tétel ideológiai értelmében azt kell látnunk, hogy ha húzunk egy vonalat az 1917-es szovjet forradalom és a rendszer bukását lényegileg lezáró 1990 között, annak ’56 pont a közepén van. Ez majdnem természettudományosan mutatja, hogy ’56 volt a kommunizmus felezési ideje, attól kezdve indult meg a hanyatlása.

A kommunizmus ’56-tól a latens dekadencia vagy pusztulás korába lépett. A század e nemes magyar forradalma azt a nagy fordulatot hozta, hogy a szovjet típusú nagyhatalmi kísérlet megszűnt a jövő esetleges mintaképe lenni.

1956 a modern magyar történelem egyik legsötétebb korszakának, az „ötvenes évekként” emlegetett Rákosi-érának a következménye, a magyarságnak erre adott nemzetközi jelentőségű és következményű válasza volt. A Rákosi-rendszer, amely erőszakon, hazugságon és megfélemlítésen

alapult, olyan zsarnokság volt, amelyet korábban a magyarság sohasem élt át. *Illyés Gyula* *Egy mondat a zsarnokságról* című verse pontos látleletet ad erről. S a magyarság, amelyet szabadságvágya nem hagyott nyugodni – nem először történelme során –, megpróbálta lerázni bilincseit. Az ötvenes évek sötétségében csilagként világlott fel ’56 forradalmának nagyszerűsége. Mintha egy üstökös robbant volna bele a reménytelenül sötét és végtelennek tűnő éjszakába.

A föld alá és a lelkek mélyére kényszerített reformszellem tört fel újból 1956 forradalmi szervezeteiben és az új körülményekhez szabott követelésekben. Az általános és külső befolyásoktól mentes szabadságharc lényegében a demokratikus kibontakozás és a mélyreható reformok útjába emelt mesterséges gátakat akarta lebontani.

► Folytatás a 10. oldalon

az összefüggésben lehetett még ünnepibb akusztikája Balog Zoltán bejelentésének a legutóbbi kormányülés egyik határozatáról. Arról, amelynek a *Magyar Közölnyben* történő megjelenését nem véletlenül időzítették október 31-re. E szerint a reformáció örökségének megünneplése érdekében a 2013. október 31. napjától 2017. december 31-ig terjedő időszakra a kormány – az egyházakkal egyetértésben – létrehozta reformációi emlékbizottságát, melynek elnöke Magyarországi miniszterelnöke. Állandó tagokat delegálhatnak a magyarországi, illetve a Kárpát-medencei protestáns egyházak képviselői. A Magyarországi Egyházak Ökumenikus Tanácsa mellett állandó meghívott a Németországi Szövetségi Köztársaság, a Svájci Államszövetség és a Holland Királyság magyarországi nagykövete. Az emlékbizottságba tagot delegálhat a Magyar Katolikus Püspöki Konferencia is...

► Folytatás a 7. oldalon

Oratio œcumenica

[Lelkész:] Urunk Istenünk, csak a te szavad teheti teljessé töredezett életünket, szakadozott világunkat. Ezért könyörgünk hozzád.

[Lektor:] Könyörgünk egyházunkért és a földön élő összes keresztyénért. Segíts bennünket, hogy közösen, egy szívvel tanúskodjunk rólad, keressük akarodat, és példát mutassunk a szeretetben minden embernek. Kérünk téged...

[Gyülekezet:] ...add, hogy szavaidból meríthessünk erőt ehhez.

[Lektor:] Könyörgünk gyülekeztünkért és benne önmagunkért. Add, hogy jól használjunk fel minden lehetőséget, amikor veled találkozhatunk, akarodat megismerhetjük, szeretetedet átélhetjük. Segíts bennünket testvérként szeretni egymást és a tőled kapott képességeinket a közösség szolgálatába állítani. Ajándékozz meg nyitottsággal azok felé, akik a mi gyülekezetünkben keresnek téged. Kérünk téged...

[Gyülekezet:] ...add, hogy szavaidból meríthessünk erőt ehhez.

[Lektor:] Könyörgünk hazánkért és benne minden emberért. Segíts mindnyájunkat tisztességesnek maradni mindennapi küzdelmeink közepe, és adj bölcsességet azoknak, akik életeket befolyásoló döntéseket hoznak. Kérünk téged...

[Gyülekezet:] ...add, hogy szavaidból meríthessünk erőt ehhez.

[Lektor:] Könyörgünk minden szükségét szenvedőért. Azokért, akik betegek, és azokért, akik betegeket ápolnak. Azokért, akik gyászolnak, és azokért, akiknek közeli halálukkal kell szembenéznük. Azokért, akik megélhetési gondokkal küzdenek, és azokért, akiknek nyugalomra, békére és elfogadásra lenne szükségük. Azokért, akiknek családi problémáik vannak, és azokért, akik csak vágnak családra, de egyedül élnek. Minden szükségünkben te tudsz megajándékozni minket gazdagabban, mint kérnénk vagy gondolnánk. Kérünk téged...

[Gyülekezet:] ...add, hogy szavaidból meríthessünk erőt ehhez.

[Lektor:] Könyörgünk mindenkiért, aki téged keres, és mindenkiért, akinek életfeladata a te szavaid hirdetése: hittantanórokért, gyülekezeti munkásokért, lelkészekért és minden elhivatott keresztyénért. Könyörgünk önmagunkért is, hogy egész életünkben kutasuk szavaid kincsestárát, és kapcsolatban lehessünk veled most és az örökkévalóságban. Kérünk téged...

[Gyülekezet:] ...add, hogy szavaidból meríthessünk erőt ehhez.

[Lelkész:] Hitet teremtő, vigasztaló, erőt adó, gyógyító szavaid erejére bízunk magunkat és az egész világot. Ámen.

Az Evangelikus Élet
2005–2012. évi lapszámai PDF formátumban letölthetők a
www.evangelikuselet.hu
címről.

EVANGÉLIKUS ÉLET. ÉLED?

SZENTHÁROMSÁG ÜNNEPE UTÁN 22. (BIBLIA-) VASÁRNAP – JER 15,16

Örömszerző ige

Már az első szón megakad a szemünk: „ha”. „*Ha eljutott hozzám igéd...*” Mert nem mindig jut el? Hiszen a nagy Magvető olyan bőségesen szórja a magot! Alig van a világon még egy olyan szervezett és működő híradás, mint az *öröm-hír-adás*, azaz az evangéliumhirdetés. És mégis, az ige nem jut el hozzánk. S mielőtt – sajnos ilyen is előfordul – a nem eléggé felkészült igehirdetőket, a nem teljes odaadással előkészített igehirdetéseket okolnánk, inkább magunkba nézzünk.

Ha nem jutott el hozzánk az ige, akkor – a régi reklámszlogennek élve – „a hiba a mi készülékünkben van”. Bennünk, akik falakkal körülbástyázzuk életünket: a szellemünket is, a lelkünket is, sőt még a fülünket is. Amikor nem használjuk az Isten adta eszünket (mert minden információ fontosabb, mint az Istentől jövő); amikor a lelkünk nem koncentrálna az Isten szavára (helyette lelki pótszerekkel élünk); amikor fülünket becsukjuk, vagy távol maradva ki sem tesszük a hangokban megszólaló igének – akkor mi vagyunk az okai annak, hogy nem jut el hozzánk az ige.

Isten ennél többet nem tehet azért, hogy eljusson hozzánk! Szólt: meg-hozzá nem rejtett, kódolt, megfejtendő jelekben, hanem emberek szavában, érthető módon. Így hallhatta őt Ábrahám, Izsák, Mózes vagy a próféták – s rajtuk keresztül a választott nép. Így jutott el a tanítványokhoz s azok kései utódaihoz.

Így hangzik az ige ma is. S nemcsak olvassuk, nemcsak halljuk, hanem tapinthatjuk és ízelhetjük is a testté lett Igét. Eljut hozzánk. A Biblia vasárnapján így adunk hálát az Igéért, ami nem természetes, nem magától értetődő, hanem mindig újra felfedezhető és felfedezendő ajándék. Isten legnagyobb ajándéka, hiszen az Ige Jézus Krisztusban emberré lett.

Miért szól hozzánk, miért beszélget velünk az Isten, miért juttatja el igéjét minden korban s ma is hozzánk? A válasz ott van Jeremiás tömör, őszinte, szívből jövő vallomásaiban: ha eljutott hozzám igéd, vidámságot hozott, szívbéli örömet szerzett. Vidámság, öröm: létszükségletek. Szomorúan, keserűen mozdulni is alig tudunk. Öröm nélkül szürkév, sivárrá válnak hétköznapiaink és ünnepeink. Isten nem keserűség-re, orrlógatásra, nekibúsulásra teremtett. Ellenkezőleg: vidám, örvendezni is tudó szívet adott.

Tudom, hogy ennek az ellenkezőjéről is képesek volnánk beszélni: gondjainkról, bajainkról, jogos nekikeseredésről. Ezek azonban – még ha megalapozottak is – hangulatok csupán. Amikor az Isten vidámságot és örömet ad, az nem múlt érzelem vagy hamar tovatűnő jókedv, hanem valami egészen más. Alapállás, hozzáállás, mentalitás, attitűd, életforma. Az ige gyümölcse. Az a váltóállítás, amelyet sem mi magunk nem tudunk, sem környezetünk nem tud elvégezni – egyedül az Isten igéje. Az az ige, amely visszafordít minket, távolodó embereket, és visszavezet az atyai házhoz, magához az Istenhez.

A szomorúság, a keserűség nem az Isten, hanem az ördög munkája, aki azt akarja, hogy kilátástalannak lássuk az életünket, helyzetünket, ne vegyük észre az isteni remény örömet ígérő sugarát. Az ördög azt akarja, hogy a szívünkben „*a keserűség gyökere*” felnövekedjék (Zsid 12,15). Ezzel szemben áll a Krisztusra figyelő, az Isten szeretete által szorongatott Pál apostol mondata: „*Örüljetek az Úrban mindenkor, ismét mondom, örüljetek!*” (Fil 4,4) Jézus maga is beszél elmenetelével és visszajövetelével kapcsolatban erről: „*Így most ti-*

teket is szomorúság fog el, de ismét meglátlak majd titeket, és örülni fog a szívetek, és örömtöket senki sem veheti el tőletek!” (Jn 16,22)

A mihozzánk hasonlóan tépelődő, gondolkodó, kereső zsoldáros is segít megérteni a titkot: „*Megismerted velem az élet útját, teljes öröm van tenálad.*” (Zsolt 16,11)

Igen ám, de még itt is el van rejtve egy veszélyforrás: az ige felvidámít, örömet szerez, de azután ahogy jött, úgy megy, s elszáll vele a kedv, az öröm. Ebben a vonatkozásban (is) sokan vagyunk hangulatemberék... Megtetszik az ige, mert szép, mert igaz, mert valahogy benne vagyunk. Fel is vidít, mert valami mást kaptunk, nem azt, ami nap mint nap ér a világban, azután megint másra figyelünk, s oda az egész vidámság. Az örömet hozó ige helyett az élet felszínes örömet vagy éppen nagyon is mély szomorúságot hozó hangjaira figyelünk.

Isten igéje – ha tényleg eljut hozzánk, ha nem utasítjuk el udvariasan, vagy csak egy hanyag mozdulattal nem legyintünk – igazi örömet szerez. Miért? Azért, mert örömünk többé nem mulandó érzésekben fogan, hanem Isten szeretetének eseményeiben, tényeiben: a teremtésben, a megváltásban, a megszentelésben. Abban, hogy élünk, s ez nem teher, hanem Isten ajándéka. Abban, hogy megváltott, hát nem kötelező az ördögi köröket róni vagy a hiábavalóság mókuskerekében futkosni. Abban, hogy életünk az ő közelében tisztulhat, rendeződhet, szentté, azaz Istenhez tartozóvá válhat. Sokféle módon megfogalmazhatnánk ezt. Jeremiás így mondja: „...*hiszen rólad neveztek el engem, Uram...*” Ez a mi örömünk igazi forrása, felszabadult vidámságunk gyökere!

Istenről neveznek el. Isten gyermekei vagyunk. Az Atyához tartozunk!

A VASÁRNAP IGÉJE

Jézus erre tanított, amikor emberként megszületett, amikor itt járt, amikor életét adta értünk, amikor feltámadt, és új életét felkínálta nekünk.

Saját nevünkkel nem hiszem, hogy sikeresen zörgetnének a teljes, örök élet kapuján, az Isten országa bejáratánál. Nevünk jelzi mindazt, amit elkövettünk, amit nem tettünk meg, amivel adósok vagyunk Istennek és embernek. Nevünk jelzi, kik vagyunk valójában. Lehet fényezni, lehet büszkén emlegetni, de messzire nem jutunk vele.

Isten nevére azonban megnyílik ég és föld, megváltozhat a világ, és megváltozik az én világom. Isten nevére megtorpan a gonosz, mert Isten nevében erő, áldás és reménység van. Az Isten – így olvassuk a *Filippi-levél* nagy Krisztus-himnuszában – a legnagyobb nevet adta Jézusnak. S minket is róla neveznek el. Keresztyénnek lenni azt jelenti: órála neveznek minket. Ez a mi erőforrásunk, ez a mi örömünk, ez a mi egyedüli reménységünk.

Mindig tiltakozunk, amikor a keresztegről úgy beszélnek, mint keresztyén névadóról. És mégis! Igazán ott, a keresztségben kapjuk nevünket. No nem a polgárit, az azért van, hogy az emberek megkülönböztessenek bennünket. Inkább a mennyeit: az „Isten gyermeke” nevet.

Ezt a gyermeki örömet hozza számunkra az Ige. A Biblia vasárnapján legyen ez a biztatónk arra, hogy a Szentírás a kezünkben, az Írás igéje a szívünkben legyen. Mert ha igéd elér...

■ DR. HAFENSCHER KÁROLY

Imádkozzunk! Add nekiünk, Urunk, igédet, ahogy megadod a mindennapi kenyeret. Igéd szerezzen igazi örömet, és vezessen el az örök életre. Ámen.

A rovatvezető háza táján...

► **Az elmúlt fél évben – a nyári szünet kivételével – különböző közösségekről, munkaágakról közöltünk beszámolókat: volt szó hittanórakról, iskolai énektanításról, gyülekezetek egyházzenei életéről, istentiszteletre készülésről. Eljött az ideje annak, hogy a rovatvezető ne csak dolgoztassa a kollégáit, hanem maga is megpróbálkozzon ebben a témában az írással: a huszadik cikk saját kántori munkájába – és ezáltal a budahegyvidéki gyülekezet életébe – enged rövid betekintést.**

Immár több mint hat éve vagyok megválasztott kántor Budahegyvidéken; helyettesként tíz évvel ezelőtt játszottam ott először. Szolgálatom kezdetén Szombathelyen volt a főállásom, így a vasárnapi istentiszteleten és az ahhoz kapcsolódó teendőkön kívül nem sok egyébre jutott időm.

Két és fél éve viszont a főtí Kántorképző Intézet tudományos munkatársaként dolgozom. Most tehát minden feladatom az egyházzennel kapcsolatos. Ezt nagy ajándéknak tekintem, mert így a két helyen jelentkező feladatok egymásra hatnak, és az ötletek mindkét munkaterületet gazdagíthatják.

A gyülekezeti élet központi alkalma az istentisztelet, melynek előkészítése – ideális esetben, amire törekednünk kell – a lelkész és a kántor (lektor, egyéb segítő) közös dolga.

Budahegyvidéken jelenleg *Keczkó Pál* és *Keczkó Szilvia* a parókus lelkész. A minden vasárnapi istentisztelet mellett a hónap első vasárnapján családi, a harmadik vasárnapon pedig könnyűzenés istentiszteletet is tartunk.

A főistentisztelet csaknem teljesen a *Liturgikus könyv* énekverses rend-

je szerint zajlik. Az szerencsére régóta nem kérdés, hogy az úrvacsora mindig része az istentiszteletnek, így a gyülekezeti tagok – reménység szerint – megélhetik a liturgia szerves egységét. Mivel sokat foglalkoztam a témával, tudom, milyen kincsek rejljenek még a liturgia egyes elemeiben. Idővel szeretném ezeket még jobban feltárni, hogy mindez az evangélium hirdetését és befogadását segíthesse.

Szolgálatom kezdetétől úgy alakult, hogy a főistentiszteletre – a perikóparend, valamint a graduálének-ek és a heti énekek figyelembevételével – én javasolom az énekeket, és lehetőség szerint már hét elején elküldöm a lelkészeknek. Szándékom az, hogy az énekrend közös gondolkodás nyomán alakuljon ki; ez az istentisztelet egészére frissítő hatást gyakorolhat, és remélem, egyre gyakrabban sikerül majd.

Ha megvannak az énekek, következnek az orgonadarabok. A graduáléneket – és többnyire a kezdőéneket is – korálfeldolgozással vezetem be; ha ilyen nem találók (vagy más karakterre van szükség), rövidebb-

hosszabb intonációt játszom. Bevonuló- és kivonulózenének mindig olyan szabad művet választok, amely hangnemben és jellegben illeszkedik a kezdőénekhez és a záróénekhez.

Az úrvacsora alatt elhangzó muzsika kapcsolódik a vasárnap jellegéhez. 1. A gyülekezet hálaadó vagy Jézus-éneket énekel. 2. Az ünnep valamelyik énekének feldolgozása kerül sorra – orgonán vagy más hangszerek bevonásával. 3. Az ünnep zsoldárát vagy más liturgikus tételét énekeljük a kórossal; a *Gyülekezeti liturgikus könyv* (GyLK) nagy segítség ad ebben. 4. Az ünnephez illő kórusmű hangzik el.

Szeretném, ha minél több információ eljutna a gyülekezeti tagokhoz az istentisztelet témájáról, igeszakaszairól, énekeiről, műzenei feldolgozásairól. Ezért minden héten programlapot készítek ezekről, majd elküldöm a gyülekezeti levelezőlistára, és kiteszem a hirdetőtáblára. Így ha valakit érdekel, előre készülhet, tájékozódhat.

A főistentiszteleten a *Hikisch Zoltán* vezette gyülekezeti énekkar és az általam irányított liturgikus kórus egyaránt szokott szolgálni: ekkor általában alternatim (a gyülekezettel váltakozva) énekeljük a graduáléneket, illetve – ahogy már említettem – az úrvacsora alatt is megszólalunk.

Néhány éve rendszeressé vált az is, hogy három hangszeres – *Ferenczi Zsófia* fuvalán, *Bajnóczi Orsolya* hegedűn, *Gombos Arikán* gordonkán – muzsikál az istentiszteleten. Ilyenkor

CANTATE

az énekek bevezetésébe és kísérésébe, illetve önálló mű – sokszor az ő összeállításukra adaptált korálfeldolgozás – játszásába vonom be őket.

A könnyűzenés istentiszteleten az ifisek zenekara és énekesei szoktak zenélni, Keczkó Pál vezetésével.

Egyházunk énekkincse rendkívül gazdag: jó három évtizede használt énekeskönyvünkben is vannak még felfedezni való értékek, és a GyLK megismerése is javunkra válik. Ezért amióta az időmbe belefér, a gyülekezeti bibliáórán és az ovis-kisiskolás hittanórán tanítok új énekeket (ezeket az istentisztelet előtt is átismételjük, ha szükséges).

Gyülekezetünkben rendszeresen szervezünk egyházzenei hangversenyeket, adventi és böjti áhítatokat. A közreműködők megtalálása és felkérése, a megfelelő műsorok kialakítása, a liturgia megformálása mind komoly szakmai kihívás, ami sok aprómunkát, fantáziát, együttműködési készséget igényel.

Meggyőződésem, hogy a kántor akkor végzi jól a munkáját, ha minden megnyilvánulásával csendben és kitartóan tágtítja a gyülekezet látókörét, alakítja ízlését. Mindezt a legfontosabb cél érdekében: hogy minél több gyülekezeti tag jusson el az igazi, felnőtt istenhitre, a Krisztussal való személyes kapcsolatra.

■ DR. ECSEDI ZSUZSA

Megszépült kívülről Isten gyömrői hajléka

► Az 1948-ban önállósult Gyömrői Evangélikus Egyházközség tagjainak egyik legfőbb vágya – hogy saját templomuk legyen – 1950-re teljesült be, a második világháború utáni szűkös évek ellenére. Tíz év múlva megépült a parókia, majd kisebb fejlesztések is történtek. A közösség életében bekövetkezett újabb változás volt, hogy 2011-ben a maglódi anyaegyházhoz csatlakozott mint leányegyházközség. A fiatalnak mondható evangélikus gyülekezet újabb mérföldkőhöz érkezett, amikor 2013-ban a templom tetőzetének és homlokzatának felújítására adódott lehetőség. Egyházmegyei és gyülekezeti összefogással a munkálatok hamar el is készültek. Az ünnepi hálaadó istentiszteletet október 20-án tartották.

Németh Mihály lelkész gyülekezettörténeti beszámolójában elmondta: „Kicsiny gyömrői gyülekezetünk nagy reménysége, hogy külsőleg megújult templomában lélekben megújult gyülekezet dicsérheti Istent a templomszentelési ünnepen is szereplő zsoltár szavaival:

»Uram, szeretem házatad, ahol laksz, dicsőséged lakóhelyét. ...áldom az Urat a gyülekezetben.«” (Zsolt 26,8.12)

Az ünnepi ige alapján dr. Fabiny Tamás püspök prédikált. A zsoltáros szavaival, de kérdés formájában szólította meg a jelenlévőket: „Szeretitek-e Isten eme egyszerű házat, amely az ő dicsőségére épült?” Majd még személyesebb kérdéssel folytatta: „Szeretitek-e Jézus Krisztust, aki a középén akar megállni?” Ha a válasz igen, akkor egymást is szeretni fogjuk, és irtalmas tanítványokként tudunk áldozatot hozni a közösségért, építve és gazdagítva azt – mondta a püspök.

Dr. Tarczay Áron gondnok – akinek kitartó közbenjárására kapott nagy lendületet a felújítás – köszöntőjében felhívta a hívek figyelmét a kezdeményezés fontosságára, amely előrevisz és megújít: egyént és közösséget egyaránt. Ezek után megnyitotta a templom karzatán berendezett, dr. Foltin Brúnó nyugalmazott lelkész famunkáiból összeállított kiállítást.

Az ünnepi istentiszteleten az alkalomra összeállt, néhány tagú – de annál lelkesebb – ének- és zenekar is szolgált. Reménység szerint a jövőben egyre több lehetőségük lesz, hogy a gyömrői hajlékot megtöltsék Istent dicsőítő énekeikkel.

■ HHÁ

Maglódi magvetés

1777-ben készült ígehirdetésre a most restaurált szószék

► „Szeretek ebbe a templomba jönni, mert itt látszik, hogy a gyülekezet nagyon szereti a templomát, megbecsüli rendkívül értékes berendezéseit, gondolja a hagyományokat, ápolja az elődök emlékeztét, és mindemellett vendégszerető.” Több-ször is elhangzott hasonló mondat október 20-án a maglódi evangélikus templomban, a szószék felújításáért tartott hálaadó ünnepségen. Az 1778-ban épült hajlék, mely egy középkori templom helyén áll, itt-ott hordozva annak nyomait, az évszázadok viszontagságaiból alig őriz valamit. Gazdája, a több mint ezer tagot számláló közösség példátlan áldozatkészséget tanúsítva védi és óvja – mutatja ezt a majd négy és fél millió forint adomány.

„Templomunk egyik ékessége a szószék” – mondta Németh Mihály gyülekezeti lelkész templombemutató beszédében. Egyik különlegessége – amelyet a restaurálás során igyekeztek megtartani –, hogy bal oldali párkányán enyhe kopás látható, amelyet az évszázadok során elhangzott ezernyi ígehirdetés közben odatámaszkodó lelkészek hagytak maguk után.

A szószéken lévő latin nyelvű felirat tanúsága szerint 1777-ben készítették az imádság és ígehirdetés céljára. Közepén a magyarországi evangélikus egyházművészetben is egyedülálló ábrázolás látható. Háttérben egy város, az előtérben egy magot vető férfi alakja mellett Lutherkabátot és fehér Mózes-táblát viselő lelkész imádkozik. A kiszórt magokat felhőből kinyúló mennyei kéz öntözi. A latin felirat János evangéliumából való jézusi mondat: „Sine me nihil” („Nélkülem semmit”). Bár 1998–99-ben már történtek restaurálá-

si munkálatok a szószéken és a templomban, az ezredforduló után azonban újabb, nem várt bajok jelentkeztek. Egy évtizedes szünet után, 2011-ben folytatódtak a munkálatok a tetőszerkezet és a homlokzat rendbehozatalával, és 2013-ban be is fejeződtek a szószék felújításával – számolt be Kérges László felügyelő.

Az újraserentelési ünnepségen dr. Fabiny Tamás püspök hirdette Isten ígését a magvető példázata alapján, kiemelve, hogy a Magvető nem válogat: szórja a magot, ahova csak tudja. Az útfélre, tövisek közé és sziklás talajra hullott magok mellett esik a jó földbe is. Bármennyire sok a kárba ment mag, a kevés eredményért is hálat kell adni, azokért, akiknek szívében otthonra talál Isten ígéje. Azokért, akiknek szívét a tartós íghallgatás megtisztítja, és immáron nemcsak az ige hallgatói, hanem megtartói is lesznek.

Az istentiszteleten a kicsinyek, a gyermekbibliakörösök is szolgáltak énekkel, éppúgy, mint a felnőttekből álló Magdála kórus. A liturgiában Solarik Vilmos, a felvidéki hosszúszói testvérgyülekezet lelkésze mellett az egykor Maglódon szolgáló pásztorok is részt vettek: Blatniczky János nyugalmazott lelkész és Krámer György esperes. A Dél-Pest Megyei

Balról jobbra: Németh Mihály, Fabiny Tamás és Krámer György

Egyházmegye nevében Bak Péter felügyelő, az egyházkerület nevében Benczúr László tiszteletbeli felügyelő köszöntötte az egybegyűlteket.

■ HORVÁTH-HEGYI ÁRON

Áldott otthonok

A reformáció ünnepének küszöbén különösen is hálásak lehetünk, hogy Luther Márton nem engedte a képrombolást, sőt az evangélikus egyházban Isten ajándékát látjuk az egyházművészetben. Öregedő fejjel fedezem fel, hogy egy-egy oltárkép, festmény mennyire formálta és meghatározta hitemet, lelki fejlődésemet.

Ilyen ajándék számomra az a festmény, amely gyermekkorom óta végigkíséri az életemet. Egy német festő képének másolata ott lógott már a nyíregyházi nappalinkban, s mivel én örökölhettem, most is itt van püspöki dolgozószobám falán. Miközben írom ezt a cikket, tekintetem megpihen a szinte idillikus jelenetet ábrázoló képen. Luther Márton látható rajta családjá körében, amint lanttal a kezében kíséri négy éneklő gyermekét. Az ötödik, a legkisebb lányka az édesanyja, Kata asszony ölében alszik. Ott ül az asztalnál a hűséges barát és munkatárs, Philipp Melanchthon is, kezében söröskorsó...

Ezt a jelenetet Tichy Kálmán is megfestette a nagytarcsai evangélikus templom méltán híres szárnyas oltárának reformációi képen. Az összefüggés talán világos: a családi élet öröme mint Isten ajándéka, amelyet éppen a reformáció fedezett fel újra, és adott vissza nekünk. Hiszen jól ismerjük az előzményeket: egy volt szerzetes és apáca boldog házasságának gyümölcseit tárja elének ez a festmény. Talán mondanom sem kell, milyen öröm volt számomra, amikor 1981-ben

Nagytarcsára kerültem, és tizenhat éven át, pünkösdőtől adventig gyermekkorom egyik meghatározó képre tekinthettem fel az oltáron.

Vajon létezik-e még ma is hasonló családi idill? Nem anakronisztikus a 21. században „a család apja – a család papja” lutheri modell? Kétségtelen, hogy sok minden ma már sajnos nem úgy működik, mint a korábbi évszázadokban. A széthulló családok, generációk korát éljük... De azért, hála Istennek, még ma is érhetik az embert kellemes meglepetések, akár a saját családjában is. Egy ilyen örömet szeretném most megosztani.

Tünde lányomék második gyermekük méltó fogadására készülve, Angliában kemény munkával összespórolt pénzüket befektetve, felújították, galériával bővítették lakásukat. Miután elkészültek a több hónapos munkával, és közben harmadik unokánk, Domonkos is megérkezett – akit a közeli vasárnapon (27-én) keresztelhetek meg –, lányom meglepő kéréssel állt elé: „Apu, szeretném, ha megszentelnéd, megáldanád a felújított lakást.”

Gyorsan tisztáztuk a „teológiai alapokat”: éppen Luther Márton tanítására figyelve nem szentelünk „fűt-fát”, de ugyanakkor életünk leghétköznapiabb területeire is kérhetjük Isten áldását. Sőt kell is, hogy kérjük ezt, hiszen már a zsoltáros is figyelmeztet: „Ha az Úr nem építi a házat – a lakást –, hiába fáradoznak az építők...”

Nem kevés izgalommal készültem,

immár hatvankét évesen, életem első (!) lakásmegáldó szolgálatára, amelyre nem is akármilyen gyülekezet előtt került sor. Lányomék barátait, munkatársaikat hívták meg, összesen huszonheten jöttünk össze a hatvanöt négyzetméteres lakásban. Természetesen ez az a helyzet, amikor nem szabad hosszabb szertartásba bonyolódni, már csak a sok kisgyermekre való tekintettel sem.

Előzetesen egyházunk „áldáskútjához”, Varga Gyöngyihez fordultam segítségért, akiben ezúttal sem csalódtam. Olyan „otthonáldásmintát” kaptam tőle, amelyet minimális változtatással remekül fel tudtam használni. Az áldás célba érkezését mi sem bizonyította jobban, mint hogy a vendégek közül többen elkérték a szövegét, hogy saját otthonukban is látható helyen kifüggeszék.

Valóban jó tudnunk és másokban is tudatosítanunk a Dietrich Bonhoeffer által megénekelte titkot: „Áldó hatalmak oltalmába rejtve / Csak várjuk békén mindazt, ami jó. / Mert Isten őriz híven reggel, este, / Ő hű lesz, bármit hozzon a jövő.”

Remélem, sikerült felkeltenem az érdeklődést a Varga Gyöngyi nyomán megfogalmazott otthonáldás iránt. Ebben bízva szövegét megosztom Olvasóinkkal, hiszen az áldás is olyan felülről kapott ajándék, amelyet akkor örüünk meg jól, ha minél többeknek továbbadjuk. Íme, az október 11-én elhangzott szöveg, melynek elején természetesen mindenki behelyette-

sítheti a saját családjának, szeretteinek a nevét.

„Kedves Tünde és Tamás, Regina és Domonkos!

Az élet Istene áldjon meg titeket, akik végtelen világának ezen a kis pontján megvetettétek lábaitokat, és ezt az életteret otthonotokká formáltátok.

Isten vessen szilárd alapot ennek a háznak, hogy meg ne inogjon. Ő emeljen erős falakat, hogy biztonságban érezhessétek magatokat. Ő adjon kitároló ajtót, amin be- és kilépni egyaránt öröm. Ablakaitokon pedig engedje beragyogni a napfényt és kifejle sugározni mosolyotokat.

Legyen kedves ez a hely számotokra, fedezzétek föl itt a gondoskodó szeretet lábnyomait, a megnyílás és befogadás ajándékait, az egymásért vállalt felelősség és az együtt növekedés áldásait.

Legyen tágas tér az otthonotok. Legyen a megékezés, a hazatérés helye, az egymásra figyelés helye, az otthonlét szabadságának helye, a megoldható konfliktusok, termékeny viták helye, a nappalok és éjszakák, az évszázok váltakozásának helye.

Legyen az asztalotok józú, közös beszélgetések tanúja. Legyen a gyerekszoba a mindennapi meglepetések világa. Legyen konyhátok az élet ízeinek, illatainak földje, fürdőszobátok a felüldülés és megtisztulás helye, hálószobátok a pihenés és a bensőséges pillanatok hajléka, nappalitik sok-sok gazdagító találkozási helyszíne.

Az otthon adó Isten adja meg

ÉGTÁJOLÓ

nektek, hogy ne csak lakjatok itt, hanem valóban éljétek is: hálával, békességben, boldogan. Ő őrizzen meg titeket, hogy sokan otthonra találjanak vendégszeretetek által, és átélhessék nálatok az emberség örömteli pillanatait.

Az élet Istene küldje el őrző angyalát, áldja meg bejöveteleteket és kimeneteleteket mostantól fogva, amíg földi utatok végén örök otthonra találtok majd önála. Ámen.”

Evangelikus egyházunk születésnapjának ünnepére készülve – közben a temetőket is járva – fedezzük fel újra a földi otthon és család örömeinek ajándékát, valamint a Jézus Krisztus által megígért és előkészített mennyi hajlék ígéréteinek éltető reménységét!

Gáncs Péter püspök
Déli Egyházkerület

Megújult a somogyszobi templom

Kívül-belül megújult a porrogszent-királyi egyházközséghez tartozó kicsiny somogyszobi leánygyülekezet 1941-ben felszentelt temploma. Ezért adtak hálát a hívek az október 20-án, vasárnap délután tartott ünnepi istentiszteleten. Az alkalmon – a 126. zsoltár alapján – *Szemerei János*, a Nyugati (Dunántúli) Egyházkerület püspöke hirdette Isten igéjét. A liturgiában részt vett *Smidélusz Zoltán* somogy-zalai esperes, valamint *Sikter János* helyi lelkész. Jelen volt és köszöntőt mondott többek között *Mészáros Tamás* egyházkerületi felügyelő is.

■ SZEMEREI MÁRTON felvétele

Őrizni és építeni

Gyülekezeti ház alapkövét tették le Fancsalban

■ BUDAY BARNABÁS

„E gyülekezeti házat a Fancsal–Hernádvecsei Evangélikus Egyházközség tagjai álmodták meg, és szándékuk szerint nem vállalkozók, hanem saját maguk erejéből akarják megépíteni a falu keresztény közösségeivel együtt...” – hangzott október 20-án, a csendes borsodi őszi Istentől ajándékba kapott délutáni óráján Fancsalban, az épülő gyülekezeti ház nyers betonnal, kavicssal borított szintjén. Az ünnepelő gyülekezet tagjai előtt *Boros Csaba* egyházközségi felügyelő olvasta fel az „időkapuszalába” kerülő okmány szövegét, majd a jelenlévők hitelesítették.

Vajon évtizedek múlva, amikor a parókia kertjében most épülő gyülekezeti hajlék soros generációja fel-

ló kapcsolat elmélyítésének. Hiszen csak akkor van értelme építeni – hangsúlyozta e sorok írója –, ha az alapkö lerakásakor életünk alapjára, azaz tetteink mozgatórugójára figyelünk: Jézusra, az Isten Fiára, aki emberré lett, hogy érthessük az Istent. Ómiatta remélhetjük a mennyország ajándékát.

A fancsali gyülekezet idén nem először ünnepel. Nyáron adtak hálát a parókia udvarán emelt filagóriáért, kültéri szakrális helyért, amelyhez hangráláb is épülhetett, „új életet” adva a rásónysáberencsi szórvány kicsiny, ám annál izgalmasabb sorsú, több évszázados harangjának.

A gyülekezeti építkezések a helyiek – a beosztott lelkész, a felügyelő, a gondnok és a (nem csak evangélikus) hívek – szorgalmát dicsérik, az építőanyagok pedig az adományozók elköltelezettségét.

Múlt vasárnap az új gyülekezeti ház alapkövének letétele előtt a hernádvecsei és encsi gyülekezet képviselői közösen adtak hálát a fancsali templomban Isten megőrző kegyelméért.

Bratu László encsi polgármester a borsod-hevesi lelkészi kar tagjain és a *Zsarnai*

Krisztián hajdú-szabolcsi esperessel kiegészült nyíregyháza-kertvárosi testvérgyülekezet küldöttségén kívül más felekezeti környékbeli lelkészeket is köszönthetett.

Hogy az építkező gyülekezet vigadozni is tud együtt, azt már október 20-án megtapasztalhatták mindazok, akik részt vettek a három evangélikus közösség szervezésében lezajlott szüreti felvonuláson és az azt követően hajnalig tartó bálon.

A szerző a Borsod-Hevesi Egyházme-gye esperese

TÓTH MELINDA FELVÉTELE

230 tagú kórus köszöntötte a 230 éves templomot Kiskőrösön

▶ A kiskőrösi evangélikusok és templomuk életében jelentős változásokat hozott az elmúlt esztendő. Egyévnyi kitartó munka után a gyülekezet Isten kegyelméből kívül-belül teljesen megújíthatta, sőt korszerűsítette éppen most kétszázharminc esztendősi templomát. Az 1783-ban épült templomon az utolsó nagyobb változtatások 1914-ben történtek, azóta csak a szükséges javításokat végezték el rajta.

A történet azzal kezdődött, hogy Kiskőrös városa nyert egy pályázatot, melynek célja a városközpont felújítása volt. És ebbe a pályázatba bevonták a templomokat is. Az elnyert összeg a kötelező önrésszel együtt elegendő volt a templomkülső megújítására. A további szükséges anyagiakat országos egyházunk állta, illetve a költségeknek mintegy harmadát maga a gyülekezet teremtette elő.

Így sikerült végre a falakat a talajnedvesség ellen szigetelni. Korszerű, hőszigetelt ablakokat kapott az épület, ez feltétele volt a régi álom, a templomfűtés megvalósulásának. Belülről szigetelték az aljzatot, amelyre új padok és új burkolat került. Elkészült a fűtés, és energiatakarékos lett a teljes világí-

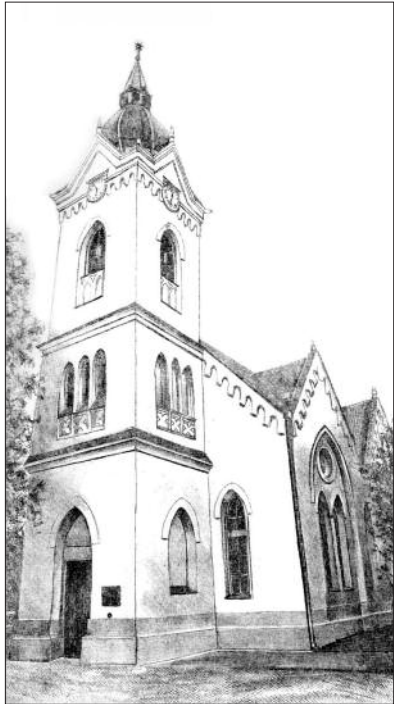
tás. S hogy az iskolások is jól használhassák a templomot, megújult a hangosítás, és két nagy teljesítményű kivetítő is segíti a munkát. Még a templommal egyidős, igen rossz állapotú ol-tárképet is sikerült restauráltatni. Természetesen kívül-belül kijavították a vakolat és a festés hibái is, ugyanígy a toronysisak sebei is begyógyulhattak.

Az október 20-i templomszentelési istentiszteleten az evangélikus iskola kisdiákjai dalban mondták el, mit is jelent a gyülekezetnek a templom.

Gáncs Péter, a Déli Egyházkerület püspöke a gyülekezet régi vezéréigéje alapján hirdette az üzenetet: „Ha Isten velünk, ki lehet ellenünk?” (Róm 8,31) Majd jött a nagy meglepetés, amelyre szinte az egész város készült: 230 tagú énekkar adta elő *Gárdonyi Zoltán Mondjatok dicséretet...* kezdetű énekefeldolgozását. S hogy összejöjjen ennyi énekes, az önkéntes dalolókhoz társultak a gyülekezet saját énekkarai mellé a baptista, a katolikus és a református gyülekezeti énekkarok is. Sőt még a Lapuából, a finnországi testvérgyülekezetből érkező énekkar is megtanulta a művet. *Farkasné Gombár Ildikó*, a gyülekezet kántora vezényelt, orgonán *Szokody Anikó* játszott. S a végén még fúvósaink is csatlakoztak az együtt muzsikáláshoz.

Az ünnep akkor teljes, ha vendégek is jelen vannak. Három testvér-

gyülekezetből érkeztek küldöttségek, a lapuaiai mellett a felvidéki Naszvadról és az erdélyi Marosvásárhely evangélikus közösségeiből. De a kiskőrösiekkel együtt ünnepeltek a városból már elszármazott régi ismerősök, korábbi lelkészek is.

ZEYKRALY ANNA KISKÖRÖSI RAJZTANÁR RÉZKARCA AZ EVANGÉLIKUS TEMPLOMRÓL

Együtt élte át az ünnepelő gyülekezet, mily csodálatosak az Úr tettei. Mert ami velük történt, azért egyedül övé a dicsőség!

■ LUPTÁK GYÖRGY

Ravatalozót avattak az evangélikusok

Halottak napja közeledtével egyre többen látogatunk ki előrement szerteinkhez a temetőbe. Az évek talán ebben az időszakában a legszembetűnőbb temetőink gondozottsága vagy éppen elhanyagoltsága. Duna-földvár kicsiny evangélikus közössége a helyi önkormányzattal összefogva több mint négy és fél millió forintot beruházás keretében hozhatta rendbe a protestáns temető egy részét, és építhetett ravatalozót.

Az építményt *Gáncs Péter* püspök október 17-én szentelte fel. Igehirdetésben a temetések helyszínéről szolgáló ravatalozókat határállomásokhoz hasonlította, amelyek meghatározhatják az Isten országáról szerzett

benyomásainkat, miként a határátke-lők első benyomást jelenthetnek az adott országról. Ezért is fontos, hogy méltó helyen búcsúzhassanak szerteiktől a gyászoló hozzátartozók.

A Dunaföldváron felszentelt épület jól példázza egyházunk küldetését, hiszen a ravatalozónak szerves része a szószékszerű emelvény, hirdelve még az oly szomorú alkalmakon is, hogy az ige és a reménység egyháza vagyunk.

A püspök a helyi televízióknak adott interjújában kiemelte a helyi lel-

kész, *Molnár Iván* munkáját, akinek köszönhetően nem csupán a ravata-

A SZERZŐ FELVÉTELE

lozó épült meg az utóbbi években, de megszépülhetett a kicsi gyülekezet temploma és annak környéke is.

■ KISS TAMÁS

Húsz éve áll az edvei templom

Templomuk felszentelésének huszadik évfordulóját ünnepelték október 19-én, szombaton a Beledi Evangélikus Egyházközséghez tartozó edvei leánygyülekezet tagjai. Az épület zsúfolásig megtelt, néhányan már csak a bejárat előtt elhelyezett padokon foglalhattak helyet.

Az istentiszteleten *Szemerei János*, a Nyugati (Dunántúli) Egyházkerület püspöke hirdette Isten igéjét. A li-

turgiát *Gabnai Sándor*, a Soproni Egyházmegye esperese és *Béres László* helyi lelkész végezte.

A püspök Jákób álmának történetét (1Móz 28,10–22) idézte fel prédikációjában. Arról beszélt, hogy Isten jelenléte tesz valóban szentté egy helyet. „A templomnak nem az építési stílusa érdekes, nem a mérete. Az igazán értékes pontja nem a tárgyakban van, hanem abban, hogy Is-

ten meg akar szólítani benne titeket” – fogalmazott *Szemerei János*.

Az alkalomhoz kapcsolódó közgyűlést *Buthi Gyula* helyi felügyelő vezette. Röviden ismertette a közösség történetét. Elmondta, hogy az istentiszteleteket korábban az 1906-ban épült iskolában tartották. Kicsi templomukat 1993-ban szentelték fel.

Köszöntést mondott többek között *Imre László*, a település polgármestere, *Havassy Bálint* helyi római katolikus plébános, illetve *Gabnai Sándor* esperes. Az egyházkerület elnöksége nevében *Smidélusz László* kerületi másodfelügyelő szólt.

Az ünnepséget szeretetvendég-ség követte a faluházban. A hívek megköszönhatták az évfordulóra készített tortát is, melyen a templom képe mellett a következő igevers szerepelt: „Küldjön neked segítséget szentélyéből, erősítsen a Sionról!” (Zsolt 20,2) Ezt tapasztalták történel-mük során, és ezért adtak hálát az edveiek templomuk születésnapján.

■ AM

ADÁMI MÁRIA FELVÉTELE

Gurul a kockaszív...

► **Minőségi időt** tölthettek együtt október 17-én azok, akik *szívükben a gyermeket és tudatukban a jó ember eszményét előszeretettel dédelgetik*. Harmadik alkalommal szervezte meg a Csillaggyertyafény Alapítvány és a Rákosszentmihályi Evangélikus Egyházközség támogatásával *Börönte Márta* evangélikus lelkész és mentálhigiénés szakember a szervezők által „országos szakmai konferenciának” nevezett pszichológiai-pedagógiai – és más tudományos, illetve kevésbé tudományos irányokban is nyitott – találkozót. A rendezvény igen impozáns helyszínén, az Erzsébetligeti Színházban zajlott. A *Párbeszéd szívtől szívig* című, rendhagyónak mondható konferencia idei témáját az amerikai keresztény író, *Gary Chapman* öt szeretetnyelvről szóló elmélete kínálta, „kabalája” pedig – mely szintén Börönte Márta találmanya – egy nagyobb dobókocka, lapjain az ötféle szeretetnyelvvvel meg még eggyel. A kora délutántól estig tartó *szívélyes együttlét fő vendége – és fővédnöke – dr. Bagdy Emőke* pszichológusprofesszor volt.

Az elismerő szavak, a minőségi idő, az ajándékozás, a szívesség-figyelmesség és a testi érintés mellett a csend mint szeretetnyelv kapott helyet azon a bizonyos dobókockán, mely a Csillaggyertyafény Alapítvány jóvoltából gurulhatott az erzsébetligeti színpadon a szervezők reménysége szerint *szívtől szívig*.

Az est házigazdája *Ábel György* ügyvezető igazgató volt, akinek láthatóan – és foglalkozásához képest meglepő módon – szívügye volt a szív-ügy. Humoros kommentárjait nagyra értékelte a közönség.

A XVI. kerület polgármestere, *Kovács Péter*, a konferencia védnöke köszöntötte a résztvevőket, személyes hangon, anekdotákat is mondandójába fűzve. Amint mondta, maga is igyekezett a már bölcsebb idősebbektől tudakozódni a hosszú élet titka felől. Ki ezt felelte, ki azt, a polgármester mindenestre a betűhíven idézett *Kozsólal* ért egyet: „Áradjon a szeretet!”

Az *Ember*ek zenekar frontemberének, *Miller Zoltánnak* a tiszte volt, hogy dalban köszöntse a közönséget. Felcsendült többek között a jól ismert sláger, a *Tábornok*, melynek melege bizonyára a leghátsó sorokba is eljutott.

Fokozva a szívbeli forráságot *Gary Chapman* is bejelentkezett egy egyperces videóüzenet erejéig. Szívhez szólóan mondta el, hány példányban kelt el *Az öt szeretetnyelv* című könyve, és per-sze *szívből* üdvözölte az egybegyűlteket.

Bagdy Emőke élénk, asszociatív előadása ellenben tartalmas és tanulságos volt. Az idő természetéről elmélkedett *Abraham Maslow* amerikai pszichológus eredményeit is felhasználva. Vajon tudtuk-e, hogy az interakció jelentéscserélést jelent, és hogy a párbeszéd nem pusztán ez: *most Te beszélsz, aztán (végre) én*, hanem igaz merülést, időtlenséget igénylő tevékenység? A transzperszonális pszichológia olyan ága a tudománynak, mely a transzcendenciának is helyet ad, az ember alap-

vető „vallásosságával” is számol. Ennek az iránynak a nagy úttörője Maslow.

Az előadás megdöbbenő híre, hogy a sejteinkben – tehát fizikai szinten – bizony minden apró külső impulzus is lerakódik. A jó hír ellenben az, hogy

Bacsa Ferenc ének- és gitárművész a Kölcsey Ferenc Általános Iskola Pi-Cinke kórusával Szendrák Ágnes vezetésével elénekelt a *Milyen szép a világ* című dalt, majd – Börönte Márta buzdítására – gurítottak a szívtől szívig dobókockáival

a szeretetadás képessége is fejlődik, és hogy rendre az életünk második szakaszában bontakozik ki.

A találkozón levetítették Börönte Márta riportfilmjét, melyben többek között olyan emberek szóltak meg a szeretet nyelvére, mint a konferenciáról parádésan távozó *Levente Péter* „önképző társaság” és meseíró felesége, *Döbrentey Ildikó*.

Több érdekes, egyházunkban újszerű előadásban lehetett még része a kitartó hallgatóságnak. A testi érintés (lét)fontosságáról beszélt *dr. Nyitrai Erika* pszichológus, a „kötődő nevelés” mellett letéve a voksát. Azaz véleménye szerint minden gyerekkel a saját igényeinek megfelelően kell foglalkozni, nem szabad sírni hagyni – a kevésbé ba-empatikus mondással ellentétben, mely szerint: „Hadd erősödjön a tüdije!” –, és a legjobb, ha nappal és éjszaka folyton testközelben van a gyermek.

Balogh Béla hídépítő mérnök, spirituális író a gondolat végtelen erejének

és tulajdonképpen isteni erejének alátámasztására hozott kísérleti adatokat. Elmondása szerint a fizika tudománya is kénytelen volt nyitni a „valóságfeletti” felé, egy ilyen kutatásért adtak Nobel-díjat 2011-ben. Balogh Béla szerint először tudatalattink megtisztításával kell kezdenünk, ugyanis ott futnak azok a „bejártatott” szoftverek, amelyek például gyermekkori lelki sérülések eredményeképpen rakódtak rá a lélekre. Ehhez ajánlott is egy módszert, *A tudatalatti tízparancsolata* című CD-t, melyet ő maga jegyez, és sokéves tapasztalattal helyezett a hallgatóság szívére.

Both Annamária, a számmisztika, feng shui és sok más „misztikus irányzat” tanulmányozója és oktatója tartott még előadást az Adeptus Szellemi Klub képviselőjében, továbbá egy babokat és a szívtől szívig dobókockákat művésien életre keltő nordic walking edző, *Bisztrai György* és az egészségtanban jártas *Csehné Váradi Mária*.

Bemutatkozó látogatáson a Magyar Bibliatársulat Alapítványánál

Beszélgetés Claire Bedot asszonnyal, a Bibliatársulatok Világszövetségének képviselőjével

► A Bibliatársulatok Világszövetsége (United Bible Societies – UBS) a világ több mint kétszáz országában működő száznegyvenhat nemzeti bibliatársulattal áll. A szövetség együttesen a Biblia legnagyobb fordítója, kiadója és terjesztője a világon. Az UBS kelet-európai és közel-keleti országokban folyó munkájáért *Claire Bedot* asszony felel, aki október első napjaiban többnapos látogatást tett a Magyar Bibliatársulat Alapítványánál, hogy tájékozódjon az alapítvány és a tagegyházak bibliamunkájáról.

– *Először látogatott el a Magyar Bibliatársulat Alapítványhoz. Megosztaná az Evangélikus Élet olvasóival az első benyomásait?*

– Nagy hatást tett rám a Magyar Bibliatársulat lelkes tevékenysége. Korábban már ismertem *Pecsuk Ottó* főtítkárt úr tevékenységét, bibliamunka iránti elkötelezettségét. Ez volt a Magyar Bibliatársulat Alapítványról alkotott előzetes képem, s e tekintetben nem ért csalódás. Azon az alapítványi ülésen, amelyre meghívást kaptam, örömmel láttam a tárgyalóasztal körül körül a nagy számban megjelent kuratóriumi tagokat, ami megmutatja számomra a tagegyházak élénk érdeklődését a közös munka iránt.

– *2014-ben zárul Magyarországon a protestáns új fordítás felülvizsgálata az UBS támogatásával. A Magyar Bibliatársulatnak az elkövetkező évekre a Bibliával kapcsolatos hagyományos terjesztési és népszerű-*

dom azt is, hogy több támogatással még többet tehetne.

– *Ön az UBS-ben nemcsak a magyarországi kapcsolatokért, hanem több más országért felel. Jelenleg hol a legnehezebbek a feltételek Isten ígéretének fordítói és terjesztői számára?*

– Nem könnyű a kérdés, hiszen több olyan ország is van, ahol most kihívást jelent a bibliamunka. Azt mondanám, hogy az észak-afrikai és a közel-keleti régió ma biztosan a nehezebbek, ha nem a legnehezebbek közé tartozik. Az *EvÉlet* olvasói, akik még emlékeznek a kommunista idők alatti magyarországi helyzetre, biztosan tudják, milyen nehéz várni a vágyott Bibliára, ha a korlátozások miatt bátorság kell a keresztény léthez. Megérthetik, mit élnek át a keresztények a világban ezen a részen. Biztosan hallottak például az egyiptomi eseményekről – több templomot és a bibliatársulat két boltját felgyújtották az elmúlt hónapokban. Kérem az újság olvasóit, ne feledkezzenek meg imádkozni a világ e táján élő testvéreinkért!

– *Ön a londoni székhelyű UBS alkalmazásában áll, de Párizsban van az irodája, ahol a lakosság többsége katolikus, csakúgy, mint Magyarországon. Hogyan ápolják az identitásukat a francia protestánsok? Hogyan ünneplik a reformáció emléknapiját Franciaországban?*

– Ami a francia protestáns identitást illeti, az eléggé erős, bár többnyire a családi és történelmi hagyományokban gyökerezik, hogy büszkék protestáns hitükre. A protestáns identitás gyakran a katolicizmussal szemben fogalmazódik meg, de az emberek egyre kevésbé érdeklődnek a vallás iránt, noha hivatalosan katolikusnak számítanak. Ténylegesen egyre kevésbé számítunk katolikus társadalomnak, sokkal inkább szekularizáltak.

Ami a reformáció ünnepét illeti, a reformált gyülekezetek többsége október utolsó vasárnapján ünnepli, általában a *Galatákhoz* vagy a *Rómabeliekhez írt levél* alapján, a hit által történő üdvösség jegyében. A 16. században keletkezett zsolnárokat és dicsőreketek is énekelik ezen a napon. Számos fiatal lelkész eredetileg nem protestáns háttérrel jön, s templomaikban nem ünneplik a reformáció napját. Örömteli tény, ha új gyülekezeti tagok és lelkészek csatlakoznak gyülekezeteinkhez áttérés útján, de ez nem túl kedvező a protestáns identitás szempontjából.

– *Köszönöm a beszélgetést. Tevékenységét imánkkal kísérjük.*

– Én is köszönöm a beszélgetést, a kedves fogadtatást Magyarországon, valamint imákat a nemzetközi és hazai bibliatársulatért. Kívánom Isten további áldását a bibliatársulat és a magyar egyházak munkájára!

■ ZSUGYEL JÁNOS

sítési feladatok mellett további elképzelései is vannak. Lát további együttműködési lehetőségeket az UBS és a Magyar Bibliatársulat között?

– Természetesen az UBS minden lehetőséget megragad, hogy bátorítsa Magyarországon a Bibliával kapcsolatos projekteket. Többek között ez is a felelősségi körömbé tartozik. Az eddigi eredményektől is el vagyok ragadtatva, csakúgy, mint a jövőre vonatkozó tervektől, például a budapesti Bibliamúzeum teljes megújításától, valamint a Biblia mozgalmasabb bemutatásától. Örömmel hallottam első látogatásom során az erre vonatkozó terveket, valamint a múzeumban kiállított régi magyar nyelvű Bibliákról mesélt történeteket.

A projektek támogatását nem az UBS, hanem a tagszervezetek finanszírozzák. Remélem, hogy érzékelik, milyen fontos a Magyar Bibliatársulat projektjeinek támogatása. Ez nem egy erőltetett bibliatársulat, a legutóbbi húsz évben érettebbé vált, de tu-

Püspöki tárlatvezetés

Fabiny Tamás evangélikus püspök október 14-én tárlatvezetést tartott a budapesti Rumbach Sebestyén utcai zsinagógában az *Ámos Imre és a 20. század – kortárs összművészeti kiállítás*on. A Magyarországi Evangélikus Egyház és az Asztali Beszélgetések Kulturális Alapítvány által létrehozott, több mint negyven alkotó műveit bemutató kiállítást immáron több mint huszonötzren látták.

Fabiny Tamás, a tárlat védnöke többek között elmondta: „A mostani kiállítás egyik különlegessége, hogy kortárs művészek azon túl, hogy alkotásaikkal értelmezni kívánják Ámos Imre művészetét, reflektálnak a holokauszra érthetetlen ségére.” A műveket – a budapesti bemutatót megelőzően – Szapientd-

rén, Dunaszerdahelyen, Pécsen és Berlinben tekinthette és nagyközönség.

A Corvina és a Luther Kiadó gon-

dozásában megjelent, a tárlathoz kapcsolódó albumot október 27-én mutatják be a helyszínen.

■ GALAMBOS ÁDÁM

MAGYARI MÁRTON FELVÉTELE

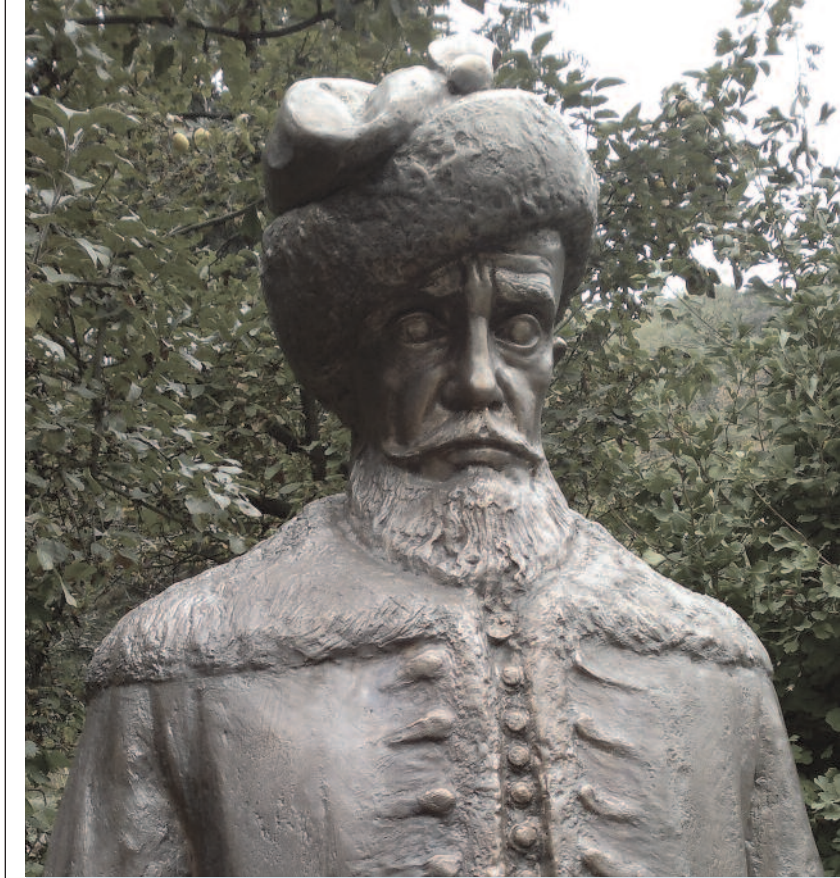
Négyszáz éve választották Erdély fejedelmévé Bethlen Gábort

A protestánsok pártfogójának, *Bocscai István* erdélyi fejedelemnek a halála (1606) után *II. Ferdinánd* megválasztásával (1618) úgy látszott, tovább romlik a helyzet hazánkban. A török ugyan fosztogatott, rabolt, de vallási kérdésekben közömbös volt. Ám a *Habsburg* uralkodók gyakran hatalmi szóval, paranccsal, fenyegetéssel, ígéretekkel és fegyverrel támogatták az egyre jobban megerősödő ellenreformációt.

Alvinczi Péter kassai prédikátor magyarozatát kívánta adni *Bethlen Gábor* katonai beavatkozásának, ezért megrázó erővel igyekezett bemutatni a hitében üldözött protestáns nép sorsát *Magyarország panasza* című, 1620-ban megjelent röpiratában. Noha a röpirat inkább épített a jövőtől való félelemre, mint hogy tükröztesse volna az 1608 utáni valós állapotokat, nagyon hatásos volt mind a kül-, mind a belföld felé, és kiválóan támogatott egy elindított háborút. A fegyverrel kivívott bécsi békét

lakói és a városok polgárai örömmel, bizakodással fogadták. További sikerei nyomán Pozsonyban *Forgách Zsigmond* nádor a várral együtt a Szent Koronát is átadta a fejedelemnek. Az országgyűlés kimondta a két protestáns egyház és a katolikus egyház egyenjogúságát, és a főtemplomot minden nagyobb városban a többségi egyháznak ítélte oda.

Ezt a szándékot a gyakorlatban már alig lehetett megvalósítani. Az 1620 nyarán tartott beszercebényai országgyűlés Bethlent királlyá választotta, de ő megelégedett a fejedelmi és kormányzói címmel. A fehérhegyi vereség (1620) hatására Bethlen Gábor rákényszerült a megegyezésre a Habsburgokkal: az 1621. december 31-én Bethlen és II. Ferdinánd által megkötött nikolsburgi béke csak a bécsi békét, ennek 1608. évi becikkelyezését – törvényi szintre való emelését – és az 1618. évi királyi hitlevelet erősítette meg újra, és ezzel biztosította a vallásszabadságot.

Szobrot állítanak Kolozsvárott *Bethlen Gábornak*. Erdélyben ez lesz a fejedelem első, egész alakos bronz emlékműve. A szobrot Bethlen fejedelemmé választásának négyszázadik évfordulóján, október 23-án leplezik le. *Péterfy László*, a Székelyföldről származó szobrászművész alkotása Kolozsváron áll majd, az alsóvárosi református templom kertjében. A nagy fejedelem tiszteletére 2013-ban emlékévet hirdetett meg a Bethlen Gábor Alapítvány.

nem tartották meg. Egyre nagyobb méreteket öltött a protestánsok zaklatása és a küzdelem a hazafias érzés ellen – olvashatjuk a szenvedélyes hangú röpiratban.

Hazánk függetlenségéért érzett felelőssége és a protestánsüldözés miatt fogott fegyvert a népszerű fejedelem, Bethlen Gábor. Negyvennégy csatában volt győztes hadvezér.

Bethlent négyszáz éve, 1613. október 23-án választotta fejedelemmé a kolozsvári országgyűlés. Több mint jelzésértékű ez az esemény. Komoly következményei voltak. Sokan sokat vártak tőle.

Bethlen célja az volt, hogy Erdélyt és a Habsburg-országrészt egy-egy magyar állammá alakítsa. 1619-ben seregével kijött Erdélyből, és támadásba lendült. A jobbágyfalvak

Bethlen a politikai és vallási sérelmek kiújulása miatt fogott fegyvert. Részt vett a harmincéves háborúban is. Diplomáciája egész Európára kiterjedt. Az ipar és a kereskedelem előmozdítására merkantilista jellegű gazdaságpolitikát kezdeményezett. Erdélybe külföldi iparosokat telepített, a fejedelemség felemelésére, a tudományok és az iskolák fejlesztésére nagy gondot fordított. Törvényben biztosította a tanulás lehetőségét a jobbágyok gyermekei számára.

A Bibliát huszonhatszor olvasta végig. Halálos ágyán az utolsó szavai ezek voltak: „*Ha az Isten velünk, ki-csoda ellenünk?*” (Róm 8,31)

Élete, munkássága hálaadásra indít, emlékeztet és figyelmeztet a jelenben is.

■ DR. BARCZA BÉLA

Egy magyar protestáns prédikátor nyomában

Az elmúlt szép, forró nyáron megadtott, hogy életemben először eljussak Vizsolyba, a magyar kultúra egyik bölcsőjéhez. Talán nem túlzás így aposztrofálnom a helyet. Szinte zarándoklat volt számomra a látogatás. Az az igen szép természeti környezettel megáldott út, amely Vizsolyig vitt *Kossuth* apánk faluján keresztül.

Ez az út, ez a táj ha mesélni tudna! – gondolkodtam el, mert bizony annyi meg annyi történelmi esemény és múltbéli személyiség parancsol itt megállást a ma emberének... Igen, szeretett hazánk ezen csücske jelentős örökséggel bír, tiszteletre int. Egykor ősi huszita vidék volt, az európai reformáció fontos előzményeinek sok tanúja fordult meg erre-felé, számos prédikátor lába érintette e földet, s többen hirdették az ígét az itt élő népek között.

Mondhatni, méltó utódjukként emelkedett ki innen az első teljes magyar nyelvű Biblia életre keltője, *Károlyi Gáspár*. Az az alázatos „szőlőmunkás”, aki miután négyszázötven esztendeje a török csapáson málázva papírra vetette – *Két könyv minden országnak és királyoknak jó és gonosz szerencséjének okairul, melyből megérthetni, mi az oka az Magyarországnak is romlásának és fejedelmeknek szerencsétlenségeinek, És micsoda jelenségekből esmerhetjük meg, hogy az Istennek ítéleti közel vagyoni* című – értekezéseit, törve fejét, tördelgetve ujjait, jó pár álmatlan éjszaka után mégiscsak arra az elhatározásra jutott, hogy az 1586. évben belefog élete legnagyobb, legjelentősebb munkájába.

Hosszú ideig tartó, lelkiismeretes fordítói munkájával – melyben segítői is akadtak – négyszázhuszonöt esztendővel ezelőtt, 1588 őszére készült el. Sokat fohászzkodott vállalkozása közepe, hogy az Isten csak addig éltesse, amíg a Bibliát széles körben közreadja. Imája meghallgatásra talált. Nagylelkű pártfogói – miután Károlyi pontot tett a fordítás végére – megalapították a könyvnyomdát Vizsolyban, hogy abban a gönci prédikátortól és társaitól fordított Bibliát nyomtassák. Négy prés segítségével Németalföldről érkezett betűkkel lengyel földről származó papírlapokra nyomtattak a mesteremberek.

A 2412 oldal terjedelmű s a feltételezések szerint mintegy hét-nyolcszáz darabos példányszámú vizsolyi Bibliának igencsak nagy lett a keletje. Nem hiába, hiszen hosszú-hosszú évszázadokat kellett várni arra, hogy az egyszerű halandók a saját nyelvükön is kezükbe vehessék. Forradalmi ennek a gönci „szent” embernek és nyomdász barátainak a tette.

Károlyi ekképpen fogalmazott szándékairól: „Azt mondják pedig, hogy nemcsak akarja Isten, hogy az papok olvassák az Szentírást, és az község azoknak szájukból hallja, hanem azt is akarja, hogy az Ó- és Új-

testamentum könyvei minden nemzetségnek nyelvén legyenek, és azokat olvassák, hányják-vessék mindenek, szegények, gazdagok, kicsinek, nagyok, férfiak és asszonyi állatok, mert az Isten egyaránt minden rendbéli embereket akar idvözíteni. (...) Mindenkor intelek, és nem szünöm meginteni, hogy nemcsak itt hallgassátok, azmit mondunk, hanem mikor otthon vadtok is, az Szentírást olvassátok...”

Amikor e ma is aktuálisan intő sorokat elolvastam, bizony elgondolkodtam. Elgondolkodtam, mert egyes felmérések szerint a Biblia ma is a világ egyik legkelendőbb könyve – ugyanakkor a legkevesebbet forgatott könyvek egyike is. Sokan megvásárolják, odahaza felteszik a polcra, s egyszer sem nyitják ki, vagy csak néhanapján; a napi bibliaolvasást pedig igen kevés vallásos ember gyakorolja.

Pedig szerintem Károlyi „beszédes” évszázada s a Károlyi-féle „bibliás” szándék máig ható példa – lehetne. Mert a Biblia a ma könyve is! (Ha nem leginkább az!) Több, korunkra is értelmezhető aktualitása a tanulmányozására sarkallhat mindnyájunkat! Ej, szegény Károlyi, de kellenél te újból közénk...

Az öreg gönci prédikátor, azon túl, hogy Bibliájával hozzájárult az egy-egy magyar nemzeti műveltség alapjainak megteremtéséhez, igazán példás lehet azért is, mert kiváló szervező is volt – gondoljunk csak az

életéből ismeretes, vele kapcsolatos zsinatokra, azokon való szereplésére, szilárdságára.

De nemcsak bibliafordítóként, szervezőként és remek szóonként állta meg a helyét ez a kiváló ember, hanem – mondhatni mai szóval – népművelőként is. Buzgó művelőjeként, illetve vezetőjeként közösségének mindenre és mindenkire volt gondja. Többek közt patronálta a fiatalokat, tanácsokkal látta el őket. Kiterjedt ismeretségi körrel, kapcsolatokkal bírt, és ezeket fel is használta. Ékes bizonyítéka ennek például két, különbe okulni készülő magyar diákot Wittenbergbe, a lutheránus város tanácsához beajánló, máig fennmaradt levele.

Gönci gyülekezetének pásztoraként – a tűzvészt követve – óriási erővel, előteremtve minden szükségset, a templom újjáépítésén és új harang öntetésén is szorgoskodott. Igazán aktív, csupa szív, küldetéses protestáns volt.

Sírjára ma sem tudunk virágot helyezni, mert a pontos helye sajnos nem ismeretes. De talán azzal fejezhetjük ki leginkább a tiszteletünket az „istenes vén ember” iránt, ha a Bibliát mind többen és mind gyakrabban kezünkbe vesszük, s nemcsak olvassuk, de meg is értjük, és igazságait „modern Károlyikként” továbbadjuk. Ma is nagy feladat!

■ KERECSENYI ZOLTÁN

Ízlelgetni a titkot!

Részlet az augusztus 10-én hagyományteremtő szándékkal megrendezett „vizsolyi Biblia zarándoklatot” köszöntő írásból

A vizsolyi reformátusok hírnevét régtől fogva a vizsolyi Bibliához kötődően határozzák meg Magyarországon. Kevés olyan helyszín van a köz tudatban – *Károlyi Gáspár* munkássága, az első teljes magyar bibliafordítás miatt –, mely ennyi látogatót-zarándokot vonzana ma Magyarországon. Örökség, hírnév, történelmi emlékhely és az Árpád-kori gótika édes egyvelege teremti meg a különleges atmoszférát, e hely szellemét.

A vizsolyi templomban, az első magyar nyelvű teljes Szentírás jelenlétében leülni, megpihenni, imádságainkban Isten jelenlétét keresni olyan lelki élmény, amiért sokan vállalják azt a két és fél órás autótúrat, mely a fővárostól elválaszt bennünket. De persze nemcsak Budapestről, hanem az ország minden vidékéről érkeznek hozzánk bibliazarándokok. Felekezeti hovatartozástól függetlenül. Katolikusok, reformátusok, lutheránusok, határon inneniek és túliak, hívők és hitetlenek, hazafias érzelmű nemzettestvéreink, iskolások és nyugdíjasok egyaránt.

Az emberek érkezésének mind oka van. Okot jelent az épített örökség, a gyönyörű kora gótika világa, a megelevenedő középkor levegője, mely állam- és egyházszervező őseink érdemeiről beszél. Okot ad a reformáció, a vizsolyi Biblia hírneve, a helyé, ahol a magyar nyomdászat kiemelkedő teljesítménye megvalósult, ahol a Szentírás „testet öltött”, és ahol Isten ígéje a magyar szívek fohászaira először felelt magyarul.

Ez a hely valamit közvetít magyar múltunkból, valami lényegeset-esszenciálisat mond el magyarságunkról. A vizsolyi templomkert diófája alá telepedve megpihenni és egy kicsit otthon lenni – minden magyarnak jólesik.

■ KOVÁCS LEVENTE
vizsolyi református lelkipásztor

Protestánsok ideje

Kulturális gála az Urániában

Az est házigazdája, Bényi Ildikó

A Baptista központi énekkar

Folytatás az 1. oldalról

Az est második részében elsőként a 2008-ban alakult „Kárpát-medencei lutheránus Beatles”, a Deák téri evangélikus gyülekezethez kötődő *Korál-sziget* együttes mutatkozott be, három, *Luther* által jegyzett gyülekezeti énekkel és az eredetileg finn *Velem vándorollal*. Ahogyan „felkonferálásukkor” az est műsorvezetője, *Bényi Ildikó* is kiemelte, az együttes koncepciója lutheri alapokon nyugszik: Luther behozta a templomba a világi dallamokat (a korabeli könnyűzenét), és vallásos szövegekkel látta el őket. A *Korál-sziget* ezt a szöveg- és dallamkincset megőrizte, de a 20–21. századi populáris zene igényes kísérétével látta el.

Az emlékgála offertóriumát annak a fővárosi gimnáziumnak ajánlották fel a szervezők, ahová olyan nagynevű elődök jártak, mint például *Gyulai Pál*, *Áprily Lajos* vagy *Szent-Györgyi Albert*. A Lónyay Utcai Református Gimnázium talán ezért is kapott nagyobb műsoridőt az esten. A közönség az iskola történetével, énekarával, népzenei szekcióival, vonósával, billentyűseivel is megismerked-

hetett. Egyik diákjuk tolmácsolásában elhangzott *Lázár Ervin Foci* című novellája, amely feltehetőleg nem csak a Protestáns Újságírók Szövetségének (Prúsz) idei kitüntettje, az egykor szintén lónyays „sportember”, *Novotny Zoltán* véleménye szerint mondható aktuálisnak...

Vélhetően olvasóink is tudják, hogy a megalakulásának jövőre már

sem formális tisztségviselője. Többek között ő hivatott átadni a szövetség szakmai kitüntetését, az első magyar nyelvű újság evangélikus lelkész alapítójáról elnevezett Rát Mátyás-díjat. A kiemelkedő szakmai munkáért évente egy alkalommal odaítélt plakettet ezúttal azonban nem átadni, hanem átvenni volt hivatott. (Az erről szóló – titokban tartani próbált – javaslatot éppoly egyhangúlag támogatta az elnökség, miként annak idején az elnöki tisztre való felkérésének ötletét.)

Az idén hetvenhárom éves Novotny Zoltánnak a Magyar Rádió az első és eddig egyetlen munkahelye. A bölcsészdiploma megszerzése után 1963-ban bemondóként kezdett dolgozni, 1966-tól sportriporter, szerkesztő, 1996–2002 között a Petőfi rádió adófőszerkesztője is volt. 1968 óta minden nyári olimpiáról közvetített. Munkásságát tavaly a Magyar Érdemrend tisztikeresztjével, idén Tancsics Mihály-díjjal is elismerték.

Az est fináléjában a mindig klasszikusokkal érkező *Misztrál* együttes többek között *Ady Endre*, *Babits Mihály* és *Dsida Jenő* megzenésített verseit adta elő.

Az 1997-ben alakult, ma már a legjobbak között jegyzett zenei formáció koncertje méltó zárása volt az idei kulturális estnek. A régi magyar zenét idéző, mégis modernül muzsikáló zenészek – stílszerűen szólva – hajdaniakkal ügettek, zsoltárost hangszereltek gyermekhangra, és – legfőképp – gyöngyöt szórtak a (reformációra emlékező) embernek.

K. A.

A reformációi gálaest részletei, így – többek között – *Balog Zoltán miniszterbizonyoságtétele* meghallgatható, illetve megtekinthető egyházunk központi honlapján, az evangelikus.hu címen.

A Misztrál együttes

A Korál-sziget együttes

A megújulás reménye

Kötet Petrőczy Éva költői pályájáról

A költőnőhöz régi kapcsolat fűz, messzi időkben indult közös pálya, ki nem mondott barátság, így azután nehéz róla újat írnom. Nem is kell, inkább az öröm hangját kell megtalálnom, hogy sok évtizedes versteremtés után József Attila-díjat kapott, s itt van a róla készült kötet, *Bakonyi István* tudós, szeretetteljes kismonográfiája is.

Az eltelt esztendőkhöz észrevétlenül körülvett a Petrőczy-világ elemei élménye. Íme egy különös, színes költő, akinél a tiszta hang mellé még feltűnő műveltségtartomány is társul. A reneszánsz és a manierista költészetből merített a legtöbbet, de a mai élet változásaira is figyelt. Olykor példaadó elődök alakjait öltötte magára: *Janus Pannonius*, *Szenczi Molnár Albert*, *Bethlen Kata* vagy *Petrőczy Kata* szavaival szól hozzánk.

Játékos és komoly ez a versvilág. A komor színeket vidám formák nyitják: az asszonyorsók fájó-szép hétköznapijai. Reszeltalma-főzelék készül, linzerrács sül verseskötetek és fordításra váró sorok mellett, a fűszerkönyv is ott a közelben. Pelenka szárad, kamillapára száll a teáscsészéből. Különös, termékeny költői műhely ez: a falból, a homályból erdélyi nők, magyar, németalföldi reneszánsz művészek, költők, prédikátorok, festők lépnek elénk.

A Nobel-díjas *Szymborskának* írt üzenetében Petrőczy Éva elmondja ars poeticáját is: „...szürös hegyikristályszavait / eltanulni aligha tudom már, / én, ki puha, / tiprásra hívogató / árvácska-versek sokaságát / szórogatom csak eléd.” Petrőczy versei tömör gyémántként vallanak hitről, örökké tartó pillanatokról, hétköznapi csodákról.

Bakonyi István kötete részletesen bemutatja a költőt, műfordítót, publicistát, a magyar és angol irodalomtörténet kiváló művelőjét, a jeles tanárt, professzort. Indulását, a második kötetét (*Hárfa-kalitka*), az első részösszegzést. És halad előre, pontos megjegyzéssel, kritikusi bírálataival.

Petrőczy *Szölő holdfényénél* című (ötödik) kötetében feltűnik a kedves mester és barát, *Jékely Zoltán*, s rögtön ott van mellette *Kányádi Sándor* is, Erdély két jeles költője. Érdekes, Petrőczy mennyire szereti új és új vá-

logatásokkal összegezni és megmutatni költészetét. *A patak éneke* című 2011-es kötetében a címadó vers az első kötetből van. Bakonyi írja: „A Kálvin Kiadó jellegének megfelelően a tartalomhoz hasonlóan műves a református szimbólumokban gazdag fedőlap, a szép híves patakra kívánczó szarvassal, megidézve az egyik legszebb zsoltár világát és szellemiségét.” És ezzel kapcsolatban persze kihagyhatatlan, hogy egyben a költő számára oly kedves zsoltárfordítót, *Szenczi Molnár Albert* is.

A prózaköteteket is számba veszi a szerző: a *Pogácsás futamot* (2012), az *Áfonyahegyi jegyzeteket* (2010). Utóbbit talán esszénaplónak nevezhetjük, csapongó mesének a *Heidelbergi káté* szülővárosáról.

A mindenre kiterjedő monográfia interjúval zárul. A „*Hogy elfogadjanak...*” című beszélgetés így fejeződik be: „Jól van ez így, s maradjon is így, amíg a földön maradhatok: adja Isten, hogy soha ne kelljen viszolygva tekintenem a tükörbe. Mert nem az öregedő arc látványa a riasztó, hanem a magát a hamisságnak, a tettetésnek, a megalkuvásnak átadó arcé.”

Bakonyi István

„Hogy elfogadjanak...”

Petrőczy Éva költői pályája

Petrőczy Éva nem vonul el pihenni. Legújabb versei igazolják, jó és járható utat választott, megvillantva a folytatás és megújulás reményét.

FENYVESI FÉLIX LAJOS

Bakonyi István: „Hogy elfogadjanak...” – Petrőczy Éva költői pályája. Fekete Sas Kiadó, Budapest, 2013. Ára 1500 forint.

Meghívó evangélizációra a Sareptába

A Sarepta Budai Evangélikus Szeretetotthonban október 28–29–30-án 16 órától *Itt és István* evangélizációt tart. Helyszín: a II. ker., Ördögárok u. 7–9. alatti templom. Az alkalmakra szeretettel várunk mindenkit.

Pódiumbeszélgetés Budahegyvidéken a demokráciáról

A Keresztény Értelmiségi Fórum következő alkalmán a budahegyvidéki evangélikus templomban (Budapest XII. ker., Kék Golyó u. 17.) október 28-án 18.30-kor „Mit hoztam otthonról, és mit találtam itthon?” *Demokráciáról egyszerűen egy dán földműves szemzőgéből* címmel pódiumbeszélgetést tartunk. Előadó: *Jens Clausen*.

BARÁTOK ÉS TESTVÉREI

Hajléktalanokat gondozó szociális munkás...

...és a hajléktalanszálló lakói

Evangelikus templom São Paulóban

■ FABINY TAMÁS

Egyházunkban ma sokat beszélünk há-
lózatoságról. A Bajor Evangelikus
Egyház is ennek jegyében hívja rend-
szeresen össze a világ számos orszá-
gából a maga testvéregyházainak kép-
viselőit. Öt éve Neuendettelsauban a
misszió volt a fő téma, mostani, São
Pauló-i találkozónkon az erőszak.

A közel negyven résztvevő össze-
sen tizenkilenc egyházat képvisel:
Afrikából Tanzánia, Kenya, Libéria
és Mozambik, Latin-Amerikából a
vendéglátó brazilok mellett Costa Ri-
ca, El Salvador, Honduras és Nicara-
gua, Ázsiából Hongkong, Malajzia,
Szingapúr, a csendes-óceáni térség-
ből Pápua Új-Guinea evangélikusai,
valamint az ausztráliai egyház kép-
viselője érkezett – nemritkán hu-
szonöt-harminc órás repülőúttal –
São Paulóba. A német evangélikus
egyházat *Heinrich Bedford-Strohm*
tartományi püspök vezetésével hatan
képviselek. Rajtuk kívül csak mi –
Cselovszkyné dr. Tarr Klára, egyhá-
zunk külgügyi osztályvezetője, illetve
jómagam – vagyunk európaiak.

Püspök mint bodyguard

Brazil vendéglátóink alaposan felké-
szítenek arra, mire is vigyázzunk a
huszonnyolcmillióس São Paulóban.
Kérik, hogy ne álljunk szóba idege-
nekkel, fokozottan vigyázzunk érté-
keinkre, és ne beszéljünk hangosan
idegen nyelven. Sajnos a világ legtöbb
nagyvárosában a külföldieknek tar-
taniuk kell a zaklatástól, és Dél-
Amerikában különösen is rossz a
közbiztonság.

A konferenciához kapcsolódó vá-
rosnézés keretében csak lopva fény-
képezünk, és tanácsos együtt marad-
nunk. A legalább százhusz kilós tan-
zániai *Alex Malasusa* a nemzetközi
csoport két törékeny hölgytagja kö-
zé lép, és tréfás taglejtésével azt
játssza el, hogy ő amolyan őrző-védő
mellettük. Némileg hitelteleníti pro-
dukcióját, hogy lila püspöki ingben
van – ő ugyanis a Tanzániai Evangé-
likus Egyház elnök-püspöke...

Aztán belépünk egy vásárcsar-
nokba, amelynek bejáratánál már
valódi őr szűri ki a nemkívánatos sze-
mélyeket. Mintha a Vámház téri
csarnokban lennénk, csak éppen öt-
ször akkora területen. A pultokon
természetesen brazil áru: roskadozó,
pazar gyümölcshegyek, ezerféle jó
káv és színes futballmezek. Minde-
nyütt lehet alkudni. Amikor az árus
megtudja, hogy *episcopo* vagyok,
akkor elhitheti velem, hogy csakis
ezért enged az árból, majd miután
megkötötték az üzlet, széles ölelés ke-
retében megcsókol.

Sokszínű egyház

Evangelikus lelkész kíséremmel le-
ülünk egy asztalhoz, hogy megkö-
sölgözzünk a helyi halspecialitást. Újdon-
sült barátomnak árulkodó neve van:
a *Carlos* azt jelzi, hogy ő igazi brazil,
a *Musskopf* vezetéknév viszont német
származására utal.

A sós hal és a helyi barna sör mel-
lett az egyházak életéről kérdeztem.
Megtudom tőle, hogy a 716 ezer lel-
kes *Igreja Evangélica de Confissão Lu-
terana no Brasil* Dél-Amerika legné-
pesebb evangélikus egyháza, amely-
nek mintegy nyolcszázötven lelkésze,
valamint számos misszionáriusa és
diakóniai munkása van. Utóbbi azért
is fontos, mert a 19. századi német be-
vándorlók által alapított egyház leg-
főbb jellemzője a társadalom kítaszí-
tottjaival való foglalkozás.

Kérdezem Carlost a többi feleke-
zettől is. Elmondja, hogy a római ka-
tolikus egyház – amelyhez a lakosság
túlnyomó többsége tartozik – meg-
lehetősen kétarcú: a konzervatív ol-
dalra mindig a jóllakottság volt jel-
lemző, így a korábbi évtizedek kato-
nai diktatúrája idején a klérus támo-
gatta az előjogaikat biztosító juntát.
Velük szemben azonban ott voltak és
vannak a felszabadítási teológiát
képviselő progresszívek, akiknek te-
vékenységét a Vatikán a legutóbbi
időig gyanakvással kísérte.

Most viszont mintha megtört vol-
na a jég, hiszen a már eddig is sok
meglepetést okozó *Ferenc* pápa éppen
ezekben a napokban fogadta *Gusta-
vo Gutiérr*ezt, aki domonkos szerze-
tesként a perui Lima nyomornegye-
deiben fogalmazta meg híres téziseit
a felszabadítási teológiáról. Amikor
pedig a pápa néhány hete Brazíliában
járt, akkor *Leonardo Boff* egykori
szerzetes, ugyancsak e radikális moz-
galom másik ikonja nyilatkozott ki-
fejezett rokonszenvvel Ferencről. A
ma is Brazília őserdejében élő Boff
már korábban is úgy fogalmazott,
hogy a világ csodálkozni fog azon, mi
mindent visz végbe az új pápa.

Musskopf lelkész azt kérde-
zem, mi az evangélikus egyház állás-
pontja társadalmi kérdésekben.
Őszintén elmondja, hogy a második
világháború alatt sok német *Hitler*
mellett szállt síkra, ők számítottak a
Führer „ötödik hadosztályának”. Az
sem lehet véletlen, hogy *Mengele*
Brazíliában talált menedéket, és ha-
láláig békésen kertészkedhetett.

Az emberek azonban képesek a
változásra is. Beszélgetőtársam nagy-
apját eredetileg *Adolf Musskopf*nak
hívták, de a Führer elleni tiltakozá-
sul keresztnevet *Albinra* változtatta.
Ezt hallva elmondom, hogy Magyar-
országon egy későbbi evangélikus
püspök tette le – tiltakozásul az or-
szág német megszállása miatt – a
Wolf nevet, és attól kezdve *Ordass*
Lajosként élt.

Brazíliában ugrásszerűen növekszik
a pünkösdi keresztények száma. Ők
többnyire nevükben hordják az *evan-
géliumi* szót, aminek következtében
gyakran összekeverik őket velünk,
evangelikusokkal. Szállásunk ebédlő-
jében is folyamatosan megy a tévé,
annak a csatornának az adásával,
amelyen karizmatikus igehirdetők és
dicsőítő énekkarok váltják egymást.
Sokan a katolikus egyházat elhagyva
csatlakoznak hozzájuk. Ferenc pápa
személyes kisugárzása talán ezeknek

a tömeges áttéréseknek is gátat szab.
Népszerűségének jele az egyik napi-
lap főcíme, amelyet portugáltudás
nélkül is érteni vélek: *O humorismo*
evangélico do papa Francisco.

Az erőszak különféle formái

A családi, az utcai vagy éppen a tár-
sadalmi erőszaknak más és más
megnyilvánulásai vannak az egyes or-
szágokban. Az okok között szerepel-
het az etnikai feszültség, a kábítósz-
er és az alkohol, a vallási türelmetlen-
ség vagy éppen a paramilitáris erők
térnyerése bizonyos országokban.
Érdeklődve hallgatjuk a közép-ame-
rikai püspök beszámolóját, aki el-
mondja, hogy a börtönökben járva
miként próbál békét teremteni az
egymással rivalizáló bandák között;
küzdelmüknek a békés lakosság a leg-
főbb kárvallottja.

Egy afrikai püspök arról számol be,
hogy a rosszul értelmezett törzsi
hagyományok milyen károkat tudnak
okozni. Országában a nőknek sem-
mi joguk nincs. Férje halála után az
asszonynak sírba kell ugrania. Egy
másik lelkész arról számol be, miként
szólnak Isten szeretetéről a mélysze-
génységben élőknél, hogy ne a rab-
lásban keressék a kiutat. Bár a társa-
dalmi kontextus más és más, a csa-
ládon belüli erőszakra vagy éppen a
médiából áradó brutalitásra szinte
valamennyi országban adódik példa.

Brazíliában feltűnően sokan vesz-
tik életüket közlekedési balesetben.
Ennek oka nemcsak a rossz utakban
és az öreg autóparkban keresendő,
hanem az erőszakos vezetési stílusban
és a gyakori támadásokban is. Döb-
benetesen keveset ér az emberi élet.

Immár itthon nézek egy filmet a
Youtube-on: mindent egy motoros
szemszögéből látunk, köszönhetően a
sisakjára szerelt kamerának. Vígán
előzget a soksávos úton, ám egy kör-
forgalomban hirtelen jobbról elé ke-
rül egy másik motoros. Hátul tizenéves
suhanc ül, pisztolyt fog az emberünk-
re. Az rögtön átadja neki a járművét.
A gyerek felpattan a motorra, és ép-
pen indulni készül, amikor két lövés
dördül. Egy arra járó rendőrautóból
látták a rablást, és figyelmeztetés
nélkül lőttek.

Szociális programok

A konferencia keretében lehetősé-
günk van gyülekezetlátogatásra, va-
lamint egyházi szociális munkák
megismerésére is. Amikor a szerve-
zők bejelentik, hogy a São Paulo tér-
ségében található Santo Andréba

Egymásra dobált házak

E K K Ö Z T B R A Z Í L I Á B A N

visznek minket, akkor az úgy hangzik, mintha Szentendrét mondanának. A Dunakanyar hangulatos központja helyett azonban egy több százezres városba megyünk, ahol a szegénynegyed és az elegáns városrész határán álló evangélikus templomban veszünk részt istentiszteleten.

A családias hangulatú alkalom után megnézzük a gyülekezet két diakóniai projektjét. Az egyikben rászorulókat fogadnak és látnak el tárgyi és lelki segéllyel. Az egyik teremben rengeteg játék, a másikban kis könyvtár fogadja a betérőt, a harmadikban lelkipásztori beszélgetésre nyílik lehetőség. A másik projekt hasonlít a Magyarországon is nagy sikerrel futó *Kontrasztkiállítás*hoz. A különálló épületben úgy rendezik be a szobákat, hogy ott minden a családok hétköznapijaira emlékeztet, amelyeken bizony rendszeres az asszonyok és a gyermekek bántalmazása.

Egy másik alkalommal további diakóniai munkaágakat ismerünk meg több csoportban. Magam egy olyan katolikus közösségbe jutok el, ahol menekülteket fogadnak be, munkát adva a felnőtteknek, védeltséget kínálva a gyermekeknek. A házigazda olasz papon, mint egy kis majom, csüng egy venezuelai kislány, az édesanya szelid mosollyal nyugtázza a jelenetet.

Megtudom, hogy majdnem egy évig egy hazánkfíát is befogadott ez a közösség. A fiatalember kábítószercsempészet miatt éveket ült börtönben, és szabadulása után nem volt pénze a hazaútra. Munkát adtak neki, így segítve őt, hogy összegyűjtse a szükséges *realt*.

Különösen tanulságos az a látogatás, amelyet egy hajléktalanszállón tettünk. Az épületet szó szerint a híd alatt alakították ki. Néhány éve ugyanis egy jezsuita szerzetes elkezdte látogatni és támogatni azokat az embereket, akik São Paulo egy soksávos útja alatt éltek, az ágyként szolgáló kartonpapírokon. Az egyházak és a város összefogásával valóságos krízisközpontot alakítottak itt ki.

Fegyelmezetten állnak sorban az ételre váró emberek: többségében fiatal férfiak, de látni köztük asszonyokat, terhes nőket is. Szociális munkások és lelkigondozók foglalkoznak velük. A folyosóról nyíló fülkékben zuhanyozásra is van lehetőség. Az egyik helyiségben számítógépek: akik nem épültek le teljesen, azok itt ülhetnek. Egy másik helyiségben ruhákat kapnak. Mivel azonban mosógépek nem

állnak rendelkezésükre, gyakori jelenség, hogy a viseltes holmikat egyszerűen szétdobálják az utcán.

A kijáratnál egy hobószerű alakkal elegyedek beszélgetésbe. Próbálok vele megértetni, hogy magyar vagyok. „Puskas!” – mondja boldogan. Legnagyobb elképedésére nem azt válaszolom, hogy „Pelé”, hanem felsorolom az 1970-ben világbajnokságot nyert teljes csapatot: „*Felix, Brito, Piazza, Carlos Alberto, Clodoaldo...*” Boldogan átölleljük egymást. Na jó, mezt éppen nem cserélünk.

„Szorult helyzetemből szabadíts ki”

Az egyik este én tartom az áhítatot. Igehirdetésem erről a zsoltárszövegről szól: „*Enyhítsd szívem szorongását, szorult helyzetemből szabadíts ki.*” (Zsolt 25,17) Olyan életképeket villantok fel, amelyekben erőszak áldozataivá váló emberek szorult helyzetét láthatjuk. A kislányt gonosz emberek rabolják el, és egy bezárt lakásban szexuálisan zaklatják. A segélyszervezet munkatársát terroristák ejtik túszul, és váltságdíj reményében egy föld alatti üregben tartják fogva. Egy magyarországi autópálya parkolójában félholt afgán menekülteket találunk egy furgonban, amely a szabadság ígéretével indult velük Nyugatra. Amszterdam piros lámpás negyedében, a „Nyíregyháza utcában” keletmagyarországi romák ülnek a kirakatokban. Észak-Koreában a Biblia birtoklása miatt ítélnék halálra egy fiatalasszonyt, Szudánban és Irakban a kivégzés árnya lebeg egy misszionárius és egy pap fölött. Szomáliában azért ül börtönben egy sokgyerekes apa, mert elhagyta az iszlámot, és keresztény hitre tért.

A világ számos országában fogalmazódik meg a segélykiáltás: „*Enyhítsd szívem szorongását, szorult helyzetemből szabadíts ki.*”

Elmondom továbbá: sokan jöttünk olyan országokból, amelyeknek lakói történelmük során sokat küzdöttek a szabadságért. Végül felteszem a kérdést: *Luther* nem beszélhetne ma is „az egyház babiloni fogságáról”? Nem mutatna-e rá az egyház merev és élettelen struktúráira? Nem mondaná-e el rólunk is, hogy nem élünk helyesen a szentségekkel, és foglyul ejtjük az evangéliumot? Nem zárjuk-e be magát Jézust templomainkba, jól megfogalmazott teológiai tézisekbe? Ha nagyhangú nyilatkozataink után végre elhallgatunk, meghalljuk-e végre a Názáreti szavát, aki így könyörög: „*Enyhítsd szívem szorongását, szorult helyzetemből szabadíts ki!*”

Hangsúlyozom: jó, ha ismerjük azt a közeget, amelyben élünk – ám még jobb, ha ismerjük azt a Jézust, aki képes szétörtni az adott kereteket.

Igehirdetésem végén javaslom, hogy mutassuk be bátran országunkat és egyházainkat, de még bátrabban beszéljünk a Jézussal kapcsolatos megtapasztalásainkról. Mert ő a maga radikalizmusával nem tűri, hogy emberek és népek erőszak áldozataiként és nyomorúságban éljenek. Ő valóban enyhítheti szívünk szorongását, és kiszabadíthat szorult helyzetünkől.

Mint oldott kévé?

Az ilyen tudósításokban idézni szoktam 1Móz 37,14-et mint belső készletet: „*Menj, és nézd meg, hogy jól vannak-e testvéreid és a nyáj.*” E bibliai mottó jegyében kötelességemnek érzem, hogy a távolba szakadt magyarokat is felkutassam, lehetőség szerint velük is találkozzam. Nos,

nem hittem volna, hogy Brazíliában ez olyan nehéz lesz.

A Santo Andrében tartott istentiszteleten ugyan boldogan lép hozzám „Isten hozta!” köszöntéssel egy évtizedek óta itt élő házaspár. Annak külön örülök, hogy egyetemi oktató fiuk is tökéletesen beszél magyarul, sőt még ő is anyanyelvén szólongatja kicsi fiát. Annál nehezebb kibogoznom, mi is történt São Paulo egykori magyar evangélikus gyülekezetével.

Pedig micsoda múltja van ennek a közösségnek! Nem sokkal az 1956-os forradalmat követően *Gémes István* gyűjtötte össze szívós lelkesedéssel a magyar lutherániát. Egyszer elmondta nekem, hogy az emigráció jellegzetesen konzervatív képviselői milyen fenntartással fogadták őt, a kommunista Magyarországról ideérkezett fiatal lelkeszt. Ám amikor felolvasta Ordass Lajos püspök személyes ajánlólevelét, azonnal megszűnt a bizalmatlanság.

Később a Chiléből érkezett *dr. Kadicsfalvy József* volt a gyülekezet lelkesze. A hetvenes évek végén az immár Németországban szolgáló Gémes ajánlására *Reisch György* lett a São Pauló-iak pásztora. A *Kádár* országából elmenekülő fiatalember nagy lelkesedéssel fogott az akkor még mintegy háromszáz lelkes gyülekezet gondozásába. Cserkészcsapat, színjátszó kör és énekkar működött a közösségben, és még a vidéki filiákra, így Rio de Janeiróra és Belo Horizontére is volt gondjuk. A sportban is sikereket ért el lelkész vezetésével rendezték meg Brazíliában „a bevándorló nemzetek olimpiáját”.

Miután *Reisch György* visszatért Európába, egy ideig *Szunyog Erzsébet* vezette a gyülekezetet, majd a Magyarországi Evangélikus Egyház gondoskodott lelkészről, előbb *Benkő István*, majd *Görög Tibor* személyében. Az igazi fellendülést azonban *Bolla Árpád* szolgálata hozta a São Pauló-i magyar evangélikusoknak. Ő feleségével együtt nemcsak a gyülekezet életét szervezte meg, de egyházi óvodát is indított. Ezzel megteremtette a lehetőségét annak, hogy a többedgenerációs magyarok is megtalálják helyüket ebben a közösségben.

Kár, hogy a Bolla házaspár hazaútazása után a széthullás jelei mutatkoztak a gyülekezetben. Magam már hírmondónak is alig találok valakit. Az építész *Kenéz Sándor* még vállalja az áldozatot, hogy sokórás autózás után találkozzon velünk. Ő maga sokat tesz ugyan a magyar és az evangélikus hagyományok ápolásáért, szervezett gyülekezeti életéről azonban már nincsen szó. A templom üresen kong, az egykori óvoda tulajdonviszonyai körül sok a vita... Mint oldott kévé, széthull nemzetünk?

Barát és testvér

A rendkívül tartalmas konferencia végén, ahogy ilyenkor szokás, összegezzük a tapasztaltakat. Hálások lehetünk bajor partnereinknek, hogy e hálózottság jegyében össze akarják ismertetni a számukra különösen fontos evangélikus egyházakat. Dél-Amerika a maga radikális társadalmi átalakulásaival és sokszínű egyházaival igen vonzó földrész. A hívek diakóniai elkötelezettsége példamutató.

Az alkalmat szervező *Michael Martin* egyházfőtanácsos azt kéri, hogy minden résztvevő röviden foglalja össze élményeit, tapasztalatait. Hirtelen a *Példabeszédek* könyvének egyik verse jut eszembe, ezt idézem: „*Mindig szeret a barát, de testvérré a nyomorúságban válik.*” (Péld 17,17)

A konferencián

Zöldségpiac

Ételosztásra várakozó hajléktalanok

Ismerkedés a teafogyasztás brazil szertartásával

► Folytatás az 1. oldalról

A forradalmat és a szabadságharcot a Szovjetunió leverte, de az eseményekben és követelésekben felvil-lant politikai, vallási, társadalmi és gazdasági program erkölcsi és eszmei tartalma ma is hat.

Az ország helyzetét akkor is a külpolitika határozta meg, az pedig korántsem adott okot az optimiz-musra. Szabadságküzdelmünk újra elbukott, de alapjaiban bontotta meg a szovjet rendszert. Bizonyította a rendszer csődjét és azt, hogy annak valódi társadalmi bázisa Magyaror-szágon nem volt. Világossá vált, hogy a nemzeti összetartás és a nem-zeti érzés még mindig a legerősebb erő a társadalomban, amelyet ápol-ni kell.

A magyar forradalmakban az a kü-lönös, de egyben fájdalmasan lelke-sítő is, hogy a börtönökben, bitófá-kon és harctereken, pesti utcákon, vi-déki városokban elveszett életek mégis a győzelem hiteles és egységes képévé állnak össze. Ezt mondhatjuk ’56-os forradalmunkról, szabadság-harcunkról is. 1956 októbere – 1848. március idusa eseményeivel vete-kedve – népünk, nemzetünk egyik csillagórája lett. Az összefogás, az egység, a nemzettudat, az akarat nagy erőpróbája. Negyvennyolc óra alatt elsöpörte Moszkva magyaror-szági helytartóinak uralmát.

’56 eredményeként lett – több mint negyvenévi szünet után – ismét sza-badon választott parlamentje Ma-gyarországnak. A Moszkva vezette politikai, katonai és gazdasági töm-bök feloszlásával és a szovjet csa-patok kivonulásával 1990–1991-re helyreállt az ország függetlensége. Nagy érdeme az első szabadon vá-lasztott magyar parlamentnek, hogy 1990 májusában első törvényhozó cselekedetével törvénybe iktatta és ünneppé nyilvánította 1956. október 23-át. Ezzel 1956 múltba ágyazott tör-ténelmi rögzítést kapott, és – kü-lönösen, ha a forradalom követeléseire gondolunk – tapasztalhatjuk, hogy a magyar október lassan elveszítet-te korábbi erős hatását a jelenre.

Itt ma a mi feladatunk elsődlege-sen nem az, hogy a rendszerváltás után bekövetkezett hazai politikai meghasonlást, a magyar társadalom szegényedését, a politikai és gazda-sági korrupció tényét és az ország er-kölcsi meggyengülését tárgyaljuk, vagy mindezek felett siránkozzunk. Ehelyett 1956 októberének példáját kell magunk elé állítanunk: akkor a katonai vereséget erkölcsi győzelem ellensúlyozta. ’56-nak ez a példáza-tos jelentése abban állt, hogy a nem-zetnek ellenálló erőt, bizonyos poli-tikai immunitást és erkölcsi tartalmat adott.

Ennek a példázatos és lelki tarta-lomnak örökösei a külföldön élő magyarok is. Hazafiságunk nem pusztán arra a tényre támaszkodik, hogy magyarnak születtünk, hogy vannak közös tradícióink, örömeink és félelmeink, hanem az a komoly po-litikai tartalma is van, amelyet befo-gadó, nekünk otthont adó orszá-gunktól tanulhattunk, nevezetesen: a szabad társadalom intézményei iránti hűséget, a tradíció őrzését, a nemzettudat vállalását. Ez azt is je-lenti, hogy van valami morális kö-zünk egymáshoz, amely túlmegy a törvénytiszteleten: ragaszkodunk ah-hoz a politikai tartalomhoz, amely a haza intézményeiben ölt testet.

Nyilvánvaló, hogy 1956-ban – hi-szen olyan gyorsan, váratlanul, szer-vezetetlenül történt minden – nem volt egységes jövőképünk, de abban egyetértettünk, hogy nem akarunk olyan rendszert, amelyben csak

egyetlen jövőképnek van helye. Ha-zánk lakosságának túlnyomó többsé-ge olyan rendszerre vágyott, amely-ben az egyet nem értés jogát többpár-ti demokrácia garantálja.

Lehet, hogy emlékeink más és más személyes élményekből táplál-koznak, de mindannyian pontosan tudjuk, hogy akkor melyik oldalon álltunk, azóta melyik oldal igazát erősítették meg számunkra fél évszázad hazai eseményei, és a mai Ma-gyarország politikai arénájában küzdő felek melyike képviseli szerintünk leginkább a forradalom annak idején teljes tisztasággal meg nem fogalma-zott eszméit. Melyik próbál, ha bot-ladozva és olykor taktikai kerülőkkel is, de nagyjából a forradalom által megjelölt ösvényen haladni.

Ezt persze megnehezíti az, hogy 1956. október 23. klasszikus forrada-lom volt, nem államcsíny, nem titkos bizottságok, összeesküvők eleve meg-beszélt terveinek végrehajtása, hanem egy végletekig feszített húr elpatta-nása, egy megkínzott, megalázott nemzet felhőrdülése. Számomra az az igazi forradalom, amely csak ab-ban biztos, hogy mit nem akar. Az ’56-os forradalom tudta, hogy nem akarja tovább túrni a nemzeti és egyéni megaláztatásokat, a hazudo-zást, minden önálló gondolat meg-hurcolását, a nemzet infantilizálását, kulturális hagyományainak meggya-lázását. Hogy ezek helyébe mit kí-vánt, annak megfogalmazására tíz nap nem volt elegendő.

Minden történész tudja, hogy mi-lyen ingoványos területre visz a „mi lett volna, ha...” kérdésfelvetés. Az azonban bizonyos, hogy valamennyi-ünk jelenlegi politikai gondolkodását befolyásolta, formálta az, ami ’56 őszén történt. Nemcsak az otthon élőkét, nemcsak a miénket, akik kü-lföldi szórványban élünk, nemcsak azokét, akik már eltűntek a forradalom idején, és cselekvő részesei voltunk a történéseknek, elég idősök vol-tunk ahhoz, hogy megértsük, ami kö-rülöttünk történik – hanem az egész ma élő magyarság minden tagjáét, otthon és külföldön, politikai állás-foglalás nélkül is.

Cs. Szabó László mondotta egy rá-dióbeszédében a forradalom eltiprá-sa után: „1956-tól fogva krisztusi ünnep is a halottak napi emlékezés: olyan áldozat ünnepe, amelyet egy nép hozott, hogy kiontott vérével tisztábbra mossa a világ lelkiismeré-t, s pusztta mellet a fegyverek elé ugorva meghirdesse, hogy a bűnnek nincs igazi hatalma.” Áldozata révén nemességet kapott a magyarság.

Albert Camus Nobel-díjas francia író így értékelt minket: „Magyaror-szág többet tett a szabadságért és igazságért, mint bármely nép a vilá-gon az elmúlt húsz esztendőben.”

Háromszáz évvel korábban *Zrínyi Miklós* pedig ezt mondotta – talán jó, ha ’56 fényében újra elismételjük magunknak –: „...egy nemzetnél sem vagyunk alábbvalók...”

Emelt fővel

Az ’56-os magyar forradalom és sza-badságharc számomra egyértelmű-en azt jelenti: emelt fővel lehetünk magyarok! Emelt fővel vállalhatjuk múltunkat, emelt fővel nemzeti ha-gyományainkat, emelt fővel kultúrán-kat. Az 1956-os tépett lobogókhoz va-ló ragaszkodásunk, a magyar ’56 emléke és öröksége adjon erőt ahhoz, hogy olyan hazafiságot hordozzunk magunkban, amely nem diszkrimina-tív, nem rasszista, nem elnyomó ha-zafiság, hanem a nemzeti érzés meg-szilárdulásához nyújtott támogatás, mások hasonló jogainak tisztelet-ben tartásával.

„Pedig nem könnyű manapság Magyarországon hazafinak lenni, annak ellenére, hogy az 1989–90-es demokratikus fordulat után vissza-nyertük szuverenitásunkat” – olva-som az egyik legtekintélyesebb hazai napilapban. Majd folyik a lamentá-ció arról, hogy 1989 előtt azt tanítot-ták a népnek, hogy a hazafiság a Szovjetunió szeretetével kezdődik, a fordulat után pedig szorgalmas érte-lmiségek azt számolgatták jobb ügy-höz méltó buzgalommal, hogy a Ma-gyar Televízióban hányszor hangzik el a „magyar” szó.

A vitában valóban nagy integritás-sal részt vevő, önmeghatározása sze-rint szabadelvű és liberális konzerva-tív *Tamás Gáspár Miklós* egy inter-júban azt mondta az első szabadon választott magyar kormányról, hogy „akármennyire nem értek egyet a fő-rumistákkal, el kell ismerni: ők leg-alább megpróbálkoztak egy demok-ratikus patriotizmus megteremté-sével”. Történelmünk sommás, apo-logetikus elintézése, sok esetben dicstelennek minősített múltja kész-tette arra, hogy kimondja ezt a súlyos mondatot, számomra igen értékes ki-jelentést: „Meg kell szűnnie ennek a végtelen unalmas magyar kisebb-rendűségi érzésnek és önlebecsü-lésnek.”

Nos, talán néhányat érdemes fel-idézni „dicstelennek” is mondott történelmi megmozdulásainkból. A Kárpát-medencében az egyetlen olyan nép vagyunk, amely immár több mint ezer éve államot tart fenn. Megállítottuk a törökök európai hódító rohamait. 1848-ban Európa né-peí között mi is ott voltunk a bariká-dokon, vállaltuk a hatalmas túlerővel szemben a szabadságküzdelmet. Ara-don ezért akasztották legjobbjainkat! Az első világháború kirobbanását *Tisza István* igyekezett megakadá-lyozni.

A második világháborúban miköz-ben a szovjetek ellen harcoltunk, a másik diktatórikus nagyhatalmat, a hitleri Németországot bosszantottuk azzal, hogy menedéket adtunk a len-gyeleknek, hollandoknak, franciák-nak. Személyes tapasztalatom, hogy apám az erdélyi Szászrégenben adott ideiglenes megpihenést Magyaror-szágon átvonuló lengyel katonák-nak, foglalkoztatta őket. Ezért ír-hatta a *Neues Wiener Tagblatt* 1939. október 27-én: „Nem tűrhetjük soká-ig, hogy a magyarok tüntetőleg dé-delgessék a demoralizált lengyel csűrhet.”

Ki tud arról, hogy a *Barátok a baj-ban – Lengyel menekültek Magyar-országban 1939–1945* című könyvben egykori lengyel menekültek emléke-znek vissza hálásan a magyar segítsé-gre? Vagy ki tud a franciák elismerő memoárjáról: *Ego sum gallicus cap-tivus*, a Magyarországra menekült francia hadifoglyok emlékezéseiről?

Vagy említhetem igaz szerepünket az emberi történelem egyik legem-bertelenebb fejezetével, a holokauszt-tal kapcsolatosan is. Amit az akkori

német vezetőség és különböző né-pekhez tartozó segítőtársaik elkövet-tek Európa zsidósága ellen, eléggé el nem ítélnél. Éppen ezért kell idéz-nünk *J. F. Montgomery* amerikai dip-lomatát, aki *Magyarország, a vona-kodó csatlós* című könyvében ezt ír-ta: „Magyarország többet tett, mint amire erkölcsileg kötelezve volt, ami-kor saját zsidói mellett menedéket nyújtott külföldi zsidóknak is.”

Montgomery szerint Magyaror-szágot nem Angliával kell összeha-sonlítani, hanem szomszédaival. Ő maga írja, hogy 1938 márciusában *Be-neš* rendőrei a cseh határt átlépő osztrák zsidókat „visszaadták” a Ges-tapónak. Fél évvel később ugyanazt tették a Szudétaföldről menekült zsidókkal is. Magyarország azon-ban minden további nélkül beengede-te az Ausztriából, majd később Szlo-vákiából elűzött zsidókat. Vagy em-lítsem a semleges Svájc önvédel-mét? 1938. augusztus 18-án lezárta a határt, és nem fogadott többé zsidó menekülteket.

A több mint ötven év előtti magyar forradalom és szabadságharc óta különösen is emelt fővel lehetünk magyarok! Mert 1956-ban egy tör-ténelmi gyökerekből táplálkozó új politikai, társadalmi és gazdasági rend körvonalai bontakoztak ki. A forradalomban csodával határos emberi és társadalmi szolidaritás, erkölcsi emelkedettség nyilvánult meg. Ide kell visszanyúlunk! Eze-ket a gyökereket kell keresnünk. Ak-kor a követelések jelentős mérték-ben a keresztény humanizmus re-formgondolatait vetítették ki a ma-gyar fejlődés horizontjára. Ma sem lehet kevesebb az igényünk, elköte-lezettségünk és népünkért való fe-lelősségünk.

Minden ország, minden nemzet történetének vannak pillanatai, ami-kor felülemelkedik önmagán. Ezek a pillanatok nem avatják szentté, nem teszik másoknál nemesebbé, de meg-békéltetik önmagával, és példaképül szolgálnak büszkeségre kevésbé joga-sító időkben. Számunkra ilyen törté-nelmi pillanat volt 1956 forradalma és szabadságharca.

A szerző az Egyesült Angol Nyelvű Evangelikus Egyház nyugalmazott püspöke. Az írás Albertírsán 2013. ok-tóber 23-án elhangzott ünnepi beszé-dének szerkesztett változata.

Maléter-emléktábla-koszorúzás

Egyházunk mindhárom püspöke, az országos felügyelő és helyettese, va-lamint az országos iroda több mun-katársa jelenlétében *Végh Szabolcs* megbízott országos irodaigazgató koszorúzta meg október 17-én a *Ma-léter Pálnak* emléket állító márvány-táblát az Üllői út 24. falán. ’56 már-tírsorsú honvédelmi minisztere a harmincas években az egyházunk ma székházában működő Luther Otthonnak volt lakója.

Post mortem

Fél éve *Gaál Gáborral* kezdtem egy beszélgetést, de torzó ma-radt. Készültem a befejezésre, mi-kor hallottam halálhírért. Emlékez-ve rá földidézem életútját, felforró-sodott szavait a forradalomról.

Gaál Gábor 1957. február végén ikertestvérevel a megtorlás elől Ausztriába menekült. 1957–63 között az egyetemen geológiát ta-nult, 1963-ban doktorált. Egy pá-lyázattal Finnországba került: több éven át tudományos igazga-tó volt, a Helsinki Egyetemen tanított. Munkája elismerése-ként megkapta a rangos Eskola-medált. (Olyan személyeket jutal-maznak ezzel, akik Finnország alaphegységének kutatásában ko-moly érdemeket szereztek.)

Két évig Brazíliában, négy évig Ausztráliában volt vendégpro-fesszor. Pályafutásába belefért többévnnyi „vendégeskedés” Ma-gyarországon: 1991–96 között a Magyar Állami Földtani Intézet igazgatója volt.

Hallgatom az elárvult kazettát, ahogy a történeteket felidézi: „A parlamenti sortűz után más-nap beálltunk nemzetőrnek. Kap-tunk zubbonyt, karszalagot. Ki-képzés nélkül tettük a dolgunkat. Én megsebesültem, és bekerültem egy közeli kórházba. Talán ez volt a szerencsém, hogy életben ma-radtam. Testvérem november 6-ig harcolt a legnehezebb helyeken. Nagyon sok fiatal társa meghalt a Déli pályaudvar környékén.

Tiborral otthon bujkáltunk a közeli rokonoknál. Édesanyám arca most is itt van előttem, ahogy hallgat bennünket. Mond-juk, elmenekülünk Nyugatra. Megölelt, és mi elindultunk a sö-tét éjszakában. Nyolc évig nem láttuk egymást, pedig ott éltem a közelében.

És elérkezett a hazatérés ide-je is, találkozás a régi társakkal. Sokan eltűntek, meghaltak, börtönben raboskodtak. Megkoptak emlékeink, de a forradalom nap-jai elevenen ragyognak bennem, mintha tegnap történt volna, és győzelemre áll minden!”

■ FENYVESI FÉLIX LAJOS

Fabiny Tamás püspök rövid beszé-dében kiemelte annak fontosságát, hogy ne csak a gondokkal terhelt tra-gikus sorsú politikusra, hanem az Ül-lői úti épület függőfolyosóján cso-portképhez pózoló, társának számár-fület mutató vidám diákra is tudjunk emlékezni, hiszen csak akkor értékel-hető az emberi nagyság, ha az ember-séget is észre vesszük. A rövid megem-lékezés a *Himnusz* eléneklésével zárult.

■ KISS TAMÁS *felvétele*

SEMPER REFORMANDA

„Mert milyen a mi temetőnk? Négy vagy öt utca és két vagy három piac övezi, így nincs nyilvánosabb és zajosabb hely a városban, ahol naponta, éjjel és nappal mind az emberek, mind pedig az állatok keresztüljárkálnak. Mindenkinnek a háza olyan utcára nyí-

lik, amely arra vezet, ott mindenféle dolog zajlik, olyasmi is, amiről nem beszél az ember. Így aztán az áhítat és a tisztelet, amely a temetőket megilleti, teljesen eltűnt. Annyira becsülik ezeket, mintha csupán dögkutak lennének. Még a törökök sem bánnának ilyen gyalázatosan efféle hellyel, mint ahogy azt mi tesszük. Valódi áhítatot kellene ott teremteni és a halálon és a feltámadáson gondolkodni, és tekintettel kellene lennünk az ott nyugvó szentekre is. Hogyan lehetséges ez egy nyilvános helyen, amelyet mindenkinek kereszttez az útja, és arra nyílik az ajtaja?

Ha egy temetőnek egyáltalán tisztességes helyen kellene elterülnie, úgy inkább az Elba mélyén vagy az erdőben feküdnék. Ha azonban a temető egy elkülönített, csendes helyen volna, ahol senki sem jár keresztül-kasul, akkor tisztességes, szent helynek nézne ki, és áhítatra buzdítana. Ez lenne az én tancsom. Aki követni akarja, az járjon el így. Aki meg ezt jobban tudja, az tegyen úgy, ahogy eddig is. Senkinek nem vagyok ura és parancsolója.”

■ *Luther Márton:*
Elmenekülhetünk-e a halál elől?
(Kovács Áron fordítása)

Számadás tetteinkről és szavainkról

„...mert gondunk van a tisztességre nemcsak az Úr előtt, hanem az emberek előtt is.” (2Kor 8,21)

Abban a korban, mikor oly nagy hangsúlyt kapnak a személyes jogok, a személyes felelősség kérdése nemigen tartozik a népszerű gondolatok

Ennek segítségével visszajelzést kaphatunk szavainkról és tetteinkről, és védelmet nyerhetünk a szélsőségekkel szemben. Legyen szó akár

Pedig ha van valaki, akit nagyra becsülünk, és megengedjük neki, hogy beletekintsen az életünkbe, akkor ez csak a javunkat szolgálhatja. Ösztönzőleg hathat ránk, és vigyázhat arra, hogy ne éljünk vissza személyes szabadságunkkal.

Annak ellenére, hogy Pál apostol korának kimagasló személyisége volt, fontosnak érezte, hogy missziós útjáról számot adjon saját gyülekezetének, az antiókhiaiinak. Timóteus, az energikus fiatal lelkipásztor pedig számadással tartozott Pálnak. Korábban Jézus kiküldte a tanítványait – nemcsak egymás segítésére, hanem a számadás kötelezettségével is.

Minden félelmünk vagy tartózkodásunk ellenére hálások lehetünk Istennek ezekért a kapcsolatokért! Ezekben formálni szeretne bennünket, erősíteni lelki fejlődésünket, felelősségérzetünket.

Az Isten úgy teremtett meg minket, hogy tudatában legyünk annak: a mindent ismerő Teremtő előtt el kell számolni tetteinkkel. Személyes kapcsolataink által Isten addig is ezt az elszámoltathatóságunkat tudatosítja. Ha kell, rendre utasít, vagy bölcs tanácsot ad.

„Vassal formálják a vasat, és egyik ember formálja a másikat.” (Péld 27,17)

■ C. STANLEY
Forrás: Monday Manna

OSZVÁTH SÁNDOR FELVÉTELE – SZILÁGYLOMPÉRT, REFORMÁTUS TEMPLOM

közé. Bizony, a bennünk lévő büszkeség és egoizmus lázadzik ellene, hogy szavainkról és tetteinkről bárkinnek is számot adjunk.

A „felelősségrevonhatóság” pedig olyan bibliai tanítás, mely nagyban elősegíti lelki és szakmai fejlődésünket. Az Írás arra tanít bennünket, hogy felelősséggel tartozunk mind Istennek, mind pedig az embereknek.

munkahelyi felettesről vagy személyes barátról, szükségünk van valakire, aki figyelmeztet és bátorít bennünket. Általuk Isten lehetőséget teremt arra, hogy szembenézzünk gyengeségeinkkel – melyek talán bajba is sodorhatnának bennünket.

Legyünk azonban őszinték. Ki az, aki szereti bevallani bukásait és gyengeségeit, főleg egy másik személynek?

Szószedet a megtérésről

Megtérés a szótárakban

Héber szótár

Az Ószövetség eredeti nyelve a héber. A *súb* szó felel meg a „megtér” igének, amelynek gazdag jelentéstartalmát sokféleképpen adják vissza a fordítások: *visszafordulni*, *visszatérni*, *megváltozni*, *jó útra térni*, *meggondolni*.

Görög szótár

Az újszövetségi kéziratok görög nyelven maradtak fenn. A „megtérés” a görög *metanoia* és *episztrophé* szavak fordítása.

A *metanoia* szótári jelentése szerint a gondolkodás, az érzület megváltoztatása, a régi életet megbánó és új életet kezdő döntés. Az egzisztenciának az ellentétére való átváltozása, a régi életből az új életbe való radikális, a régig megtagadó új kezdés. Az *episztrophé* pedig a köznap szóhasználatban „visszafordulást”, „megváltozást” jelent.

A *metanoia* huszonháromszor, az *episztrophé* egyszer fordul elő az Újszövetség eredeti szövegében.

Latin szótár

Poenitentia = „megbánás, bűnbánat, vezeklés”.

Német szótár

A német bibliafordítások a *metanoia* (megtérés) kifejezést általában a *Buße* szóval adják vissza, amelynek szótári jelentése: „bűnbánat, töredelem, vezeklés”. Alkalmanként a fordításokban az *Umkehr*, *Bekehrung* szavak szerepelnek. Magyar jelentésük: „visszafordulás, megfordulás, jobb útra térés”. Modern fordításban: *Gesinnung ändern* = „az érzület, az indulat, a gondolkodásmód megváltoztatása”.

Angol szótár

Repentance = „bűnbánat, töredelem, megbánás”.

Megtérés a reformáció irataiban

Ágostai hitvallás (D. dr. Pröhle Károly fordítása szerint)

A megtérésnek pedig igazában két része van. Az egyik a töredelem vagy a rettegés, mely a bűn megismerése folytán fogja el a lelkiismeretet; a másik a hit, mely elfogadja az evangéliumot vagy feloldozást, és a Krisztusért bíz a bűnök bocsánatában, megvigasztalja a lelkiismeretet, és megszabadítja rettegéseitől. Azután kell, hogy jó cselekedetek következzenek, melyek a megtérés gyümölcsei. (XII. tétel)

Schmalkaldeni cikkek

A megtérés a keresztény ember haláláig tart. Mert egész életében viaskodik a testben visszamaradt bűnnel, ahogyan Pál tanúsítja Róm 7,23-ban (és 8,2-ben): hogy harcol a tagjaiban levő törvénnyel stb. Mégpedig nem a maga erejéből, hanem a Szentlélek ajándékával, amely követi a bűnök bocsánatát. Ez az ajándék tisztítja meg és söpri ki naponként a megmaradt bűnöket, és azon munkálkodik, hogy az embert igazán tisztává és szentté tegye.

Heidelbergi káté

Hány részből áll az igazi bűnbánat, vagyis az ember megtérése? Kettőből: az óember megöldökléséből és az új ember meglevenítéséből.

Mi az óember megöldöklése? Az, hogy szívünk szerint bánkódjunk bűneinken, és azokat mindinkább gyűlöljük és kerüljük.

Mi az új ember meglevenítése? Istenben való szívbéli öröm Krisztus által és az Isten akarata szerint való minden jó cselekedetben gyönyörködő szeretet.

■ *Összeállította:*
MADOCSAI MIKLÓS

PROHLE PÉTER FELVÉTELE

HETI ÚTRAVALÓ

„Nálad van a bocsánat, ezért félnek téged.” (Zsolt 130,4)

Szentháromság ünnepe után a 22. héten az *Útmutató* reggeli és heti igéiben három felszólítást találunk: járjunk elhívásunkhoz méltóan – megbocsátásban. S ragaszkodjunk a reformáció fél évezredes tanításához: egyedül Krisztusért, kegyelemből, hit által igazulunk meg a Szentírás alapján. Halottainkra is csak akkor emlékezhetünk élő reménységgel, ha hiszünk az örök élet fejedelmében. „Ahogyan könyörül az atya az ő fiain, úgy könyörül az Úr az őt félőkön.” (Zsolt 103,13; LK) Naponta kérjük a mi Atyánkat (lásd Mt 6,12)! Jézus szívből fakadó s határtalan megbocsátást vár a követőitől: „Nem azt mondom neked, hogy hétszer, hanem még hetvenszer hétszer is.” (Mt 18,22) „Szeretem én az Urat, mert meghallgatja könyörgésem szavát” (GyLK 750,1), s elengedte minden, halált okozó adóságot, mert... (lásd Zsolt 130,7). „Hálát adok az én Istenemnek..., mert közösséget vállaltatok az evangéliummal...” (Fil 1,3–5) Bibliavasárnap Pál így vall a Szentírásról: „Nem szégyellem az evangéliumot, hiszen Isten ereje az, minden hívőnek üdvösségére!” (Róm 1,16; LK) *Luther* szerint: „A kegyes apostol szíve ég az örömtől, mikor látja, hogy az evangéliumot egyre szélesebb körben ismerik meg, fogadják be. S drága kincsnek érzi, hogy az ember bírhatja és megtarthatja Isten ígését.” A prófétának hirdetnie kell bálványimádóvá lett népének: „Térj hát meg Istenedhez, tartsd meg hűségesen a törvényt, és reménykedj szüntelenül Istenedben!” (Hós 12,7) Az eltört cserépkorsóval is ezt üzeni „Izrael Istene: Én veszedelmet hozok erre a helyre... Mert elhagytak engem... más (bálvány-) isteneknek tömjéneznék.” (Jer 19,3–4) Jézus Urunk a kép-mutató ítélkezéstől óvja övéit: „Ne ítéljetek, hogy ne ítéltessetek! Mert amilyen ítélettel ítéltek, olyannal ítéltettek...” (Mt 7,1–2) Mi, evangélikus mai keresztények reformátor eleinkkel hirdetjük: „Jézus Krisztus tegnap, ma és mindörökké ugyanaz.” (Zsid 13,8; LK) És ezért: „...más alapot senki sem vethet a meglevőn kívül, amely a Jézus Krisztus.” (1Kor 3,11) Négy százkilencvenhat éve zengjük: „A Seregeknek Ura velünk van, Jákób Istene erős várunk.” (GyLK 707) Jézus e szavát megtapasztalhatták őseink: „Boldogok vagytok, ha én miattam gyaláznak és üldöznek titeket... Örüljetek és ujjongjatok, mert jutalmatok bőséges a mennyekben...” (Mt 5,11–12) Pállal és reformátorunkkal „azt tartjuk, hogy hit által igazul meg az ember, a törvény cselekvésétől függetlenül.” (Róm 3,28) S Krisztus mondja: „Én vagyok a feltámadás és az élet, aki hisz énbenem, ha meghal is, él.” (Jn 11,25; LK) Utolsó vacsoráján így azonosítja árulóját: „Aki velem együtt mártja kezét a tálba, az árul el engem... de jaj annak az embernek...” (Mt 26,23–24) Isten ítélet által tisztítja meg hűtlenné vált népet: „Ha vétkeitek skarlátpirosak is, hófehéreké válhattok... Sion ítélettel váltatik meg, megtérői igazság által.” (Ézs 1,18.27) Így emlékezünk halottainkra: Isten az élők Istene (lásd Lk 20,38). „Tarts meg, Urunk, szent ígédben! // Úr Krisztus... // Vigy életre halál után!” (EÉ 255)

■ GARAI ANDRÁS

PALACKPOSTA

„Értelmetlen” őszi színek

Egészen lélegzetelállító idén az ősz. Nem tudom, pontosan mitől függ, időjárástól, csapadéktól vagy hőmérséklettől, de azok a színek, amelyeket idén tár elénk az ősz, engem teljesen lenyűgöznek. Az ablakunk alatt a kis hársfánk vakító aransárga ragyogással tündököl a napfényben. A szemem alig bírja befogadni a színek mélységeit, a szívem mélyéig érnek a fenyek, és akaratlanul is mosolyognom kell.

Számomra az ősz színei – különösen egy ilyen ősze, mint az idei – mindig Isten létének a bizonyítékai. *Rudolf Otto* szereti mondani Istenről, hogy *egészen más (ganz anderes)*, és én is azt hiszem, hogy gyakran ott, ahol elenyészik a világi logika, és széthull a racionalitás, pont ott érhető tetten az Isten. Éppen akkor válik megérinthatóvé, amikor minden fogódzó kicsúszik a kezünkől. Szerintem az őszi falevelek színpompás előadása pont ilyen.

Rémlik valami, tanultuk biológiából, hogy mi történik a levelekkel ilyenkor, ősszel. A víz kiürül belőlük, a fotoszintetizálásért felelős zöld klorofill elbomlik, helyette pedig olyan ásványi anyagokkal, vegyületekkel telnek meg, amelyek-től a növény másképp nem tud megszabadulni, le kell dobnia. De ez önmagában nem magyarázza meg az őszi színek lenyűgöző kaval-kadját.

Pont abban rejlik a lényeg, hogy az őszi színeknek *nincs értelmük*. A tavasz vagy nyár színeinek élettani, fajfenntartási szerepük van. Csábító virágok, méhek és lepkék, nektár és beporzás. De az ősz színeinek semmi értel-

mük. Persze azon túl, hogy egyszerűen gyönyörűek.

Ahogy ülök a verandánkon, mintha mesélne nekem a sok halványzöld, sárga, narancs, vörös és barna levél számtalan árnyalata. Arról beszélnek, hogy Isten szereti a szépet, a harmóniát. Hogy nem egyszerűen működőképesnek teremtette ezt a világot, hanem számtalan ponton örömet és szépséget csempészett bele. Az őszi lombok hömpölygő színtengere játékosan alkotó Istenről beszél, aki maga is örömet lel a szépségben és harmóniában. Minden magasabb cél és törvényszerűségek nélkül csak játszik a színekkel. És szerintem remekül csinálja – csak így tovább.

■ NOVOTNY DÁNIEL

Névjegy:
Novotny Dániel
Apa. Emellett lelkész is vagyok tizenöt éve, most leginkább iskolalelkész az aszódi evangélikus gimnáziumban. Szerettem egyetemen tanítani (Budapest és Nyíregyháza), templomot építeni (Szentendre), és minden csibészszég izgat a vallásfilozófiával kapcsolatban. Vallom, hogy ha az engem hallgatókban fel tudtam kelteni a vágyat, hogy a létezés nagy kérdéseit elkezdjék feltenni, akkor a legtöbbet már megtettem.

Halloween – HalloLuther

Pár évvel ezelőtt Németország északi részén, egy kisvárosban sétáltam október utolsó napjának kora estéjén. Takaros kis házak ablakaiban és kertjeiben kísérteties fénnel töklámpások világítottak. Maskarába öltözött gyerekek járkáltak házról házra, kezükben édességgel már jól megtömött kosarakat lóbálva. Olyan halloweeni hangulat lengte be a várost, amelyet én addig csak amerikai filmekben láttam. Különös volt baktatni a macskaköves járdán egy idegen országban, idegen házak között, idegen szokásokat látva.

Ahogy befordultam az egyik utcácskába, nem várt kép fogadott: a templomtoronyból *Luther Márton* kacscintott le rám. A reflektorokkal megvilágított hatalmas plakátan pedig öles betűkkel ez volt olvasható: „Hallo Luther”.

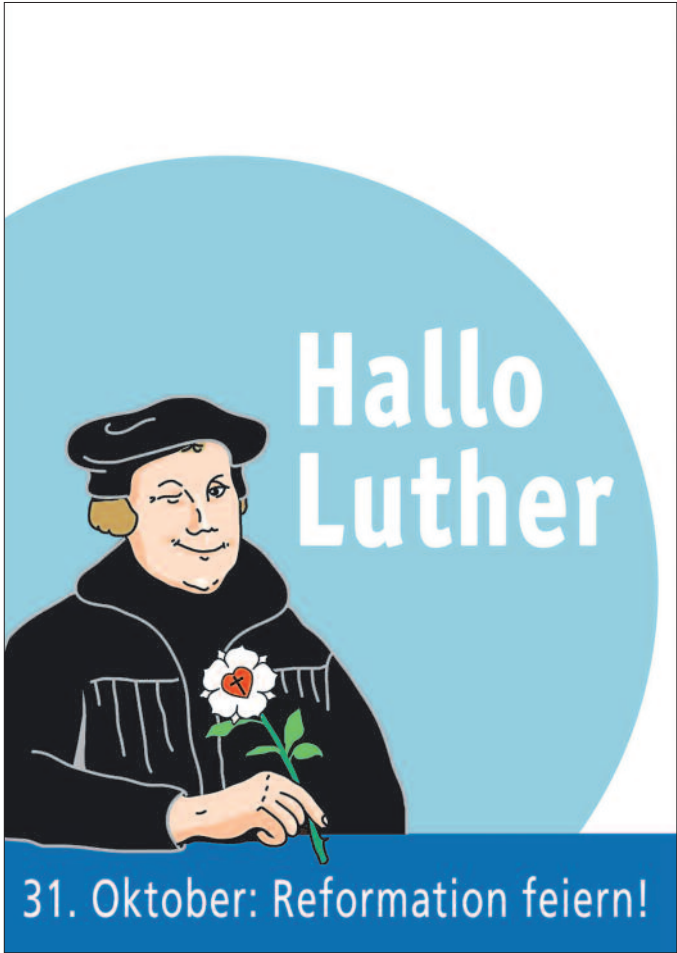
Egyébként is az evangélikus templomot kerestem, de ha nem azt kerestem volna, akkor is arra indultam volna tovább, mert ez a szokatlan, vidám plakát kíváncsivá tett. Ahogy közelebb értem, láttam, hogy a templomkapuban töklámpás világít, a tökbe azonban nem egy vicssorgó fej, hanem a reformátor portréja volt belefárgva.

Az istentiszteletre érkező kicsik és nagyok Luther-bonbont kaptak, a cukorka csomagolásáról szintén Luther hunyorított rám, és a kép alatt egy rövid mondat szerepelt: „Október 31. a reformáció ünnepe.”

„Halloween helyett Hallo Luther” – a Németországi Evangélikus Egyház ezzel a mottóval szólította meg az embereket, hogy a reformáció

ünnepeére és a reformáció üzenetére irányítsa a figyelmet. A padban ülve néztem a templomban is kifüggesztett méretes plakátot, „Márton testvér” továbbra is barátságosan mosolygott és kacscintott, mi-

komor), jelentőségteljes gondolatokat és eseményeket tár-sítunk – ez rendben is van, csak talán megfedekezünk arról, hogy ez a nap örömnép. Megújul az egyház, a kereszténység – ez komoly, de

közben a kezében egy „eredeti” Luther-rózsát tartott.

Kicsit elmerengtem ezen az ábrázoláson. Nem így szokták őt lefesteni, sokkal inkább az „itt állok, másként nem tehetek” rendíthetetlen határozottságával. De miért is ne lehetne mosollyal az arcán, örömmel teli, játékos tekintettel megrajzolni reformátorunk portréját?! A reformáció ünnepeéhez is komoly (és talán

egyben rendkívül örömteli dolog. Ha jobban belegondolunk, van okunk az örömré. Azokkal a wittenbergi kalapácsütésekkel egy lényeges, pozitív fordulat kezdődött el. Miközben ezt végiggondoltam, azon kaptam magam, hogy az én arcomon is megjelent a mosoly, és egy óvatlan pillanatban vidáman visszacsintottam Lutherre.

■ KOVÁCS ÁRON

Az oldalt szerkesztette: VÍTÁLIS JUDIT

Szárnypróbálgató pályázat

Unod már, hogy csak a zuhany alatt hallatod a hangod? Matkeckele helyett is dalokat írsz otthon? Szilárdan állítod, hogy a zenekarotokkal egyszer jobbak lesztek, mint a *Rolling Stones*? Szeretnéd, hogy a következő Szélrózsán neked tapsoljon a nagyszínpad közönsége? Akkor légy te a 2014-es Szélrózsza felfedezettje!

A Szélrózsza országos evangélikus ifjúsági találkozó szervező-csapatá tehetségkutató versenyt hirdet. 2013 őszétől keressük azt a személyt vagy csapatot, aki vagy amely a kortárs könnyűzene eszközeinek segítségével fejezi ki önmagát, teljesíti ki Isten-től kapott talentumait, valamint úgy érzi, hogy képes a saját korosztálya számára vonzó és hiteles kereszténységképet sugározni. Várjuk mindazok jelentkezését, akik a fentiekben magukra ismernek, és eleget tudnak tenni a pályázati feltételeknek!

Nevezési feltételek

- Két elektronikus formában beküldött hangfelvétel és szöveg, illetve lehetőség szerint egyéb, a dal zenei minőségének elbírálását segítő anyagok (például kotta).
- A zeneszámokkal kapcsolatos elvi kötöttségek: egy, a keresztény értékekhez és életvitelhez szorosan kötődő

dal, továbbá egy szabadon választott, a keresztény értékekkel nem ütköző dal.

- Szerzőség kérdése: feldolgozásokkal és egyéni alkotásokkal egyaránt lehet pályázni. Utóbbiak az elbírálás során előnyt élveznek, azaz az értékelésnél pluszpontot kapnak.
- Korosztályi megkötés: a nevezési korhatár húsz év. A versenyre olyanok jelentkezését várjuk, akik egyházunkban eddig nem folytattak jelentősnek mondható zenei tevékenységet.

Technikai lebonyolítás

A pályázat 2013. december 31-én zárul. Az alkotásokat a Szélrózsza könnyűzenei munká-gának vezetőihez kell beküldeni elektronikus formátumban a *szelrozsza.szarnyprobalgato@gmail.com* e-mail címre. A pályázat kiírói a nevezési határidő lezárta-t követő harminc napon belül a Szélrózsza találkozó e célra kijelölt aloldalán publikálják a feltételeknek megfelelő alkotásokat.

A pályaművekre a közzététel napjától a Szélrózsza találkozó kezdetéig szavazhat a közönség elektronikus formában, illetve lehetőség van pluszpontok szerzésére is. Pluszpont három esetben adható:

1. Az alkotáshoz készített klip beküldése esetén.

2. Ha az alkotás valamely zenei fórumon, közönség előtt elhangzik (és ez igazolható).
3. A pályázati műveket tartalmazó weboldaltól való letöltések mennyisége után (egy IP címről egy letöltés hajtható végre).

Minden, a pályázati feltételeknek megfelelő alkotás automatikusan bekerül a Szélrózsza találkozón zajló elődöntők valamelyikébe, ahol már zsűri előtt méretteti meg magát. Minden elődöntőből egy produkció jut tovább a Szélrózsza utolsó napján megrendezendő döntőbe.

A találkozó során a közönségnek lehetősége van segíteni az adott pályaművet az előadása napján a produkció kezdetéig végrehajtott flashmob bemutatásával.

A fináléban a zsűri pontszámai és a közönség hangereje (decibelmérés) együtt adja a győztes produkciót.

A versennyel kapcsolatos további információk *Huszák „Maci” Zsolt* könnyűzenei referenstől a 20/824-3870-es telefonszámon kérhetők, illetve kereshetitek a Szélrózsza könnyűzenei munká-gának vezetőit a *szelrozsza.szarnyprobalgato@gmail.com* e-mail címen is.

► A Szélrózsza szervezői

Formába hozott iskolai testnevelés

► **Tavaly kezdődött és – a fokozatosság elvét figyelembe véve – két év múlva fejeződik be az oktatási rendszerben az az átalakítás, amely – egyebek mellett – a testnevelésórák számát is jelentősen megnöveli. Az általános iskolákban mindennaposá váló kötelező testnevelés azonban nem csak a diákok számára jelent „örömteli megterhelést”. Udvarhelyi Attila, a Bács-Kiskun megyei Soltvadkerten működő Kossuth Lajos Evangélikus Általános Iskola igazgatója testnevelő tanár is egyben...**

– *Hogyan tudják megoldani az iskolai kötelező testnevelésórákat? Van-e hely, megfelelő munkaerő, és hogy állnak az időbeosztással?*

– A mindennapos testnevelést jelenleg a fölmenő rendszer szerint az 1., 2., 5. és 6., illetve az iskolaotthonban a 3. évfolyamon kell biztosítani. Ez a két évvel ezelőtti állapothoz képest heti harminc testnevelésórával jelent többet iskolai szinten. Ezeknek az óráknak órarendileg úgy biztosítunk helyet és megfelelő „mozgásteret”, hogy úgynevezett „sávós” órákat tartunk: például az első órában az 1. évfolyam, a második órában a 2. évfolyam tornázik, és így tovább. Így a rendelkezésünkre álló városi sportszarnokot, az iskolai kis tornatermet, valamint a sportpályákat túlszű-foltság nélkül tudja használni egy időben három-négy osztály. Hosszú távon ez megfelelő megoldásnak tűnik.

Természetesen jó időben a legkedvezőbb a helyzetünk, mert akkor a szabadban is lehet sportolni. Aztán használhatjuk még a most újjáalakított birkózótermet és a kicsit távolabbi pingpongtermet. Azonkívül már elnyert pályázati pénzből műfüves pálya fog épülni az iskola udvarán,

a tenispálya mögötti részen, amelyet valamikor buboréktetővel be is lehet majd fedni. Ezzel tovább bővül a változékony időjárás esetén is használható, megfelelő színvonalú sportlétesítmények száma. Munkaerőnk, szakképzett pedagógusunk egyelőre van elég.

– *Hogyan sikerült meg-egyezni a különböző szakágak-kal? Hiszen Vadkerten működik asztalitenisz-, birkózó-, kézilabda- és futballszakosztály – hogy az extrémebb technikai sportokat ne is említsük.*

– Iskolavezetőként megke-restem a szakosztályvezetőket, akik igen nyitottak voltak, az utánpótlás-nevelés szempont-jából ők is fontosnak tartják, hogy minél több gyerek ismerkedjen meg az adott sportággal, s erre adhat lehetőséget a meg-növekedett óraszám. Hogy a szakági edzőket mennyire tudjuk bevonni iskolai órák tartá-sába, azt majd gyakorlatban látjuk meg. Pedagógiaiilag meg-oldható, hogy a foglalkozásokat szakedző vezesse, illetve segít-sen a gyakorlatok bemutatásá-ban, végrehajtásában. Ott áll mellette a testnevelő tanár, és így megy le az óra, legyen az anyaga akár birkózás, futball vagy akár néptánc. Minden-esetre az, hogy a szakedzőket

ezért díjazzuk, a jelenlegi gazdasági helyzetben reménytelen: mi, az iskola ezért nem tudunk fizetni.

Hogy az egyes szakosztályok mit áldoznak az utánpótlás-nevelés reményében, még nyitott kérdés. Úgy is fogalmazhatnánk, még egyeztetés alatt áll. Azért modellünk már működik: az iskolának több tucat kerékpárja van, ezekkel el lehet menni a pingpongter-mhez, ott pedig minden év-folyam megtanulja az alapokat – rotációs formában.

– *Az eddigi testnevelők mennyire alkalmasak a kibő-vített testnevelésórák megtar-tására? Hajlandók-e például megfelelő ruházatot viselni azok a nevelők, akik eddig át sem öltöztek az óra megtartá-sához, mondhatni, körömcipő-ben vezényelték le?*

– Nincs mese! Szigorod-tak az elvárások, minden év-folyamnak megvan a testneve-lési felelőse és ezzel együtt a szigorúbb tematikája.

– *Mit tesz az iskola azokkal a szülőkkel, akik eddig is féltet-ték csemetéjüket a megizza-dástól? Adott esetben pedig nyíusztíve rohantak be a taná-riba, ha a gyerekiük izomlázal ment haza?*

– Ha orvostól hoz a gyerek hivatalos papírt, fel kell men-tenem. Az más eset, amikor a diáknak nincs ott a felszerelé-s, mert téhány. Ez fegyelme-zettség kérdése, amit otthon-ról kellene hozniuk. Minden-esetre ebben a kérdésben is fontos a szülői házzal való kapcsolattartás, s bízom benne, hogy az aggódo szülők is megértik: ép testben ép lélek!

■ IFJ. KÁPOSZTA LAJOS

► Van, aki megmosolyogja az alább látható két karikatúrát. Más talán elgondolkodik rajtuk, esetleg azon is, ki kicsoda az ábrákon. De talán az is megfordul a szemlélő fejében, vajon hol van a saját helye a képen. Természetesen mindkét kép eltűzött, amint az karikatúráknál nem ritka. Ám elnagyolt stílusukkal – ugyancsak megszokott módon – valódi kérdésekre mutatnak rá. „Egyház: így – avagy másképp?” – szegezik nekünk a kérdést. Nekünk mint egyháznak, illetve gyülekezetnek.

■ HOLGER MANKE

A dolog természetéből adódik, hogy például lelkészváltáskor sok mindent újra kell gondolni. Ez közel s távol így van – hosszú idő után a gyülekezeti élet állandóságát, bizonyos mértékű kiszámíthatóságát és megszokottságát kérdések törlik meg. Sok minden megmérettetik. Átgondolás tárgya lesz mindaz, amit tovább akarunk vinni. Sok ötlet kerül elő, tervek születnek az újjításra, átalakításra. Gyakran a gyülekezetben segítők köre is kicserélődik. Sajnos előfordul az is, hogy lelkészváltás alkalmával egyesek visszavonulnak az aktív gyülekezeti élettől. Ugyanakkor mások megújult energiával és kreativitással térnek vissza.

De a legjobb, ha az egy bizonyos időre lelkész nélkül maradt gyülekezet ezt az időszakot nem mint egyfajta kómaállapotot éli meg, és próbálja valahogyan kibírni, túlélni az egészet, míg újra lelkészt nem kap, és vissza nem tér minden a megszokott kerékvágásba. Az lenne az ideális, ha a két lelkész közötti időszakban világossá válna, mennyire fontos a gyülekezetben az önkéntesen feladatokat vállalók szerepe. Minden ilyenkor történő átalakulás közepette pedig felmerül a kérdés: milyen gyülekezetet álmodunk magunknak? Vagyis: milyen legyen a gyülekezet? Hogyan szeretnénk gyülekezetünkben a közösséget és hitünket megélni? Ez talán egy közös vízió, egy közös cél, amely felé indulni lehet. Aztán persze jönnek a gyakorlati kérdések is: mit kell tennünk ezért a célért?

Természetesen sokkal több és más jellegű ok is adódhat arra, hogy gyülekezetek felrázódjanak, és elkezdjenek gondolkodni – a lelkészváltás csak egy lehetőség a számos közül. A két karikatúra komoly segítség és gondolatindító lehet ebben a kérdésben.

A gyülekezet önkénteseinek önmeghatározása: a lelkészt segítjük, vagy gyülekezetet építünk?

Mit tesznek tulajdonképpen a gyülekezet önkéntesei, amikor „bevetésen” vannak? Gyakran hallani, hogy azt mondják: „Segítünk a lelkésznek.” Persze a lelkész a gyülekezet szellemi és spirituális vezetője, akinek elsődleges feladata az igehirdetés, a lelkigondozás, a kereszteles, az esketés és a temetés, az iskolai és gyülekezeti hitoktatás, tehát a lelkiekben gazdag gyülekezeti élet ellátása. És ha vannak önkéntes segítők, akik – tehetségükhöz mérten – a felújításoknál, különféle engedélyek beszerzésénél, akár istentiszteletek tartásában vagy gyülekezeti csoportok és körök vezetésében segítenek, illetve megszervezik egy-egy gyülekezeti alkalom kulináris kereteit – illetve egyéb példákat is lehetne említeni –, akkor ez nagyban gazdagíthatja a gyülekezeti életet. Pláne akkor, ha ezek az aktíván részt vállaló és kreatívan gondolkodó gyülekezeti segítők

EGYHÁZ: ÍGY – AVAGY MÁSKÉPP?

Milyen gyülekezetet akarunk?

Felhívás vitára

többen vannak, mint azok, akik csak tanácsokat osztogatnak, és kritizálnak, ugyanakkor a gyakorlati kivitelezésnél meghátrálnak, a döntő pillanatban hirtelen nem érnek rá, és másokat tes-sékelnek maguk elé.

De mégis mi motivál egyes gyülekezeti tagokat arra, hogy bele vessék magukat a gyülekezeti életbe? A motiváció, hogy „Segítjük a lelkészt”, nem túl szűkre szabott? Nem úgy cseng, mintha a gyülekezeti tag személyes szívességet tenne a lelkésznek? Persze ez mégiscsak jobb, mint ha a lelkésznek egymagának kellene kormányoznia azt a sétakocsikát,

az, hogy a gyülekezeti tagokra szel-lemi, spirituális feladatok is bízhatók?

Nyilvánvalóan itt nem a legalapvetőbb lelkészi feladatok átruházásáról van szó. És arról sincs szó, hogy a lelkész lustálkodás céljából kívánná ezt! De azért arról, hogy a gyülekezeti önkéntesek spirituális szerepet is betölthetnének, megéri elgondolkodni. E szerepük betöltése közben természetesen a lelkész kísérné, képezné őket.

Mi van akkor, ha a gyülekezet valamelyik csoportos alkalmán vagy körében a lelkész történetesen nem tud jelen lenni? Milyen sokszor marad el ilyenkor az alkalom – és akkor

tagok figyelmét túl könnyen elviszi a lelkészek közötti ellentét. És gyakran megtörténhet, hogy gyülekezeti tagok egyik vagy másik lelkész szája íze szerint beszélnek – és kijátsszák lelkészeiket egymás ellen, vagy „lehúzzák” az egyiket a másik előtt.

Kérdés, hogy kíváncsi-e ilyen célokra a gyülekezet energiáit pazarolni. Tehát a lelkész meggondolt, avagy meggondolatlan viselkedése hatással van a gyülekezeti életre.

És mi a helyzet az állítás másik felével, vagyis azzal, hogy „a gyülekezet formálja a lelkészt”? Nem áll az, hogy egyedül a lelkész a „főnök”, aki

amelyen a gyülekezeti tagok kényelmesen ücsörögnek, és magától értő-dő természetességgel hagyják elvégezni a különféle szolgáltatásokat, majd pedig csattogtatják az ostort, ha véleményük szerint túl lassan dögög a szekér. Bizony a bal oldali karikatúra nem kíméli a szemlélőt.

De íme, egy javaslat a gyülekezeti önkéntesek önmeghatározásához: „Gyülekezetet építünk!” – mégpedig lelkész és gyülekezet együtt. Közös elképzelésünk van arról, milyen legyen a gyülekezetünk. Ezt építjük, ezen dolgozunk egymással és egymásért. Ezt a közös építkezést örökíti meg a jobb oldali karikatúra. A lelkész nem vonul a menet elején, hanem beletagozódik a gyülekezet közösségébe. Nem hajcsár és nem is hajó orrán ágaskodó díszfigura.

Teljesen mindegy, ki melyik helyet foglalja el a gyülekezet építésében. Sokkal fontosabb a közösség, amely egy irányba halad, mert mindenkinek egy cél lebeg a szeme előtt: a gyülekezet építése – és ezzel Isten országának építése. Természetesen a magunk szerény eszközeivel, de Isten lelke által vezetve és elkötelezetten.

A lelkészközpontúságról – mi történik akkor, ha nincsen lelkész?

A lelkész pozíciója a jobb oldali ábrázoláson némelyeket bizonyára elgondolkodtat. Miért nem áll elől? A kérdés másként is feltehető: Mennyire gondolkodunk lelkészorientáltan? Mennyire vagyunk lelkészcentrikusak? És mit tudunk kezdeni a Luther-féle egyetemes papság elvével? Mennyire fér bele egyházképünkbe

lesz újra megtartva, ha a lelkész ismét jelen van.

Tulajdonképpen mi szól az ellen, hogy rendszeres lelkészi jelenlét nélkül is alakulhassanak csoportok és körök? Miként érvényesülhetne oly sok szellemileg és lelkiileg jó adottságú gyülekezeti segítő? Hogyan lehetne az ő talentumaikat, képességeiket belevonni a gyülekezet építésébe, hogyha a lelkész jelenléte azokat – még ha akaratlanul is – háttérbe szorítja? Van-e a gyülekezetben hely, ahol a teológiát nem végzett tagok – ne felejtjük: szintén Istentől kapott – spirituális képességei kibontakozhatnak?

A lelkész formálja a gyülekezetet – a gyülekezet pedig a lelkészt formálja

Régóta nyilvánvaló, hogy a kívánt gyülekezeti kép kialakulásában fontos szerepe van a lelkész és a gyülekezet kapcsolatának. Kétségtelen, hogy a lelkész személyisége és gondolkodásmódja meghatározó mértékben alakítja a gyülekezet arculatát. A lelkész magatartása lecsapódik a gyülekezetben. És az a bizonyos „kémia” sem játszik jelentéktelen szerepet. Ha a „kémia” a lelkész és a gyülekezeti tagok között jó, akkor máris könnyebb a gyülekezeti életet közösen alakítani. Ellenkező esetben a figyelem elterelődhet a közös gyülekezeti képről, hiszen először az összeférni nem tudást kell orvosolni.

Többlelkészes gyülekezetekben a lelkészek közötti viszony is sokat számít. Ha jó csapatot alkotnak, akkor már a kezdeteknél kiküszöbölhető sok felmerülő probléma. Ha azonban nem sikerül, akkor a gyülekezeti

mindent a kezében kell, hogy tartson. És nem is a lelkész az, aki egyedülként felelősséggel tartozik a gyülekezeti tagokért és a gyülekezet életéért. Ez a gondolkodás zsákutcába vezet, mert nem felel meg a realitásnak.

Sokkal inkább „alakítja” a gyülekezet a lelkészt. A közösség felelős a lelkészért. Felel azért, hogy lelkésze egészséges maradjon, és hogy szabadon végezhesse a rábízott szolgálatot. Ezt pedig a gyülekezet úgy nem érheti el, ha a lelkész hajcsárává lesz – amint ezt a bal oldali karikatúrán az ostor jól kifejezi. Sokkal inkább arra lenne szükség, hogy a gyülekezet szívében viselje lelkésze sorsát, figyeljen lelki és testi egészségére. Hiszen ha a lelkész lelki egyensúlya megmarad, az nemcsak saját magának, hanem az egész gyülekezetnek is nyereség.

Ehhez nyilván figyelembe kell venni, hogy a lelkésszel szembeni elvárások szépen leíratnak, akár megállapodások formájában. De miért ne lehetne a presbiterektől, aktívabb gyülekezeti tagoktól elvártakat hasonlóan összeírni? Csak két példa: Hány presbiter bukna meg már a rendszeres istentisztelet-látogatáson? És hányan elvárják a lelkésztől sokféle gyülekezeti kör működtetését, de egyikén se jelennek meg. Tehát: ne csak a lelkész számára fogalmazza meg egy gyülekezeti tag elvárások sokaságát, hanem önmaga számára is.

Vajon elég lenne minderre a lelkészi illetményre való utalással válaszolni? Vagy mégse söpörjük le az asztalról ilyen könnyedén a nem lelkészeknek a gyülekezetükért viselt felelősségét? Hisz ez is befolyásolja, hogy a lelkész ép és egészséges marad-e.

Mindenféle különbözőség ellenére együtt

Isten az embereket különbözőnek teremtette. Ez gyakran vezet a gyülekezeti tagok között véleménykülönbségekhez. Legjobb esetben egészséges és egyenrangú diskurzus alakul ki, amelyből mindenki megerősödve kerül ki, s amelyből mindenki profitál. Legrosszabb esetben viszont egyre feloldhatatlanabb és áthidalhatatlanabb ellentétek kiéleződéséhez vezethetnek a különbözőségek.

Bizonyos törésvonalak egy gyülekezetben belül már hamar kirajzolódnak. Például a múltban gyökerező konfliktusok ilyenek, amelyeket hol szőnyeg alá söpörnek, hol érzelmi kitörések okozói lesznek, és szilánkosra törnek minden jövőképet. De többlelkészes gyülekezetben probléma lehet az egyes lelkészek köré tömörülő „rajongótábor” is.

Az is okozhat gondokat, hogy akik régebb óta, akár „családi örökségként” tartoznak a gyülekezethez, hogyan viszonyulnak az újonnan érkezettekhez. Netán ősinek képzelt jogaikhoz ragaszkodnak? Szóval: vannak különbségek, és ezek kezelése a tulajdonképpeni kihívás a gyülekezet számára. Mint testvérek az Úrban, egyek a hitben nem mindegy, hogyan szembesülünk ezekkel a kérdésekkel.

De éppen a különbözőség, a különböző talentumok és nézőpontok, a hitélet különböző formái és hangsúlyai – mindezek jelentik éppen a gyülekezet gazdagságát. De persze ez sem mindig könnyű. Komolyan feltehető az a kérdés, hogy a gyülekezet mennyire gondolkodik integratívan, hogy más személyiségűek és másképpen gondolkodók mennyire lennek befogadásra a gyülekezetben. Vagy pedig az a rejtett gondolkodásmód az irányadó, hogy a gyülekezeti mag kicsiny köre rendkívül jól megvan magában, és ezt a kis ékes kört szívük szerint nem is bővítenék?

De hát az említett különbségek olyanok, mint a fényszórók, amelyek egészen különböző helyekről mégis mind ugyanarra a pontra vetik fényüket. A cél a gyülekezet építése, ezen belül emelhetünk ki más-más szempontokat az egyházközösség formálásakor. Persze fontos, hogy ezek az egyéni „fényszórók”, a dolgokról alkotott egyéni nézetek ne váljanak egyedül mérvadóvá. Hiszen a testvéri szeretethez sokszor a mások ötleteinek megvalósítása is hozzátartozik. Ebben segít a belső bizonyosság arról, hogy Isten mindnyájunk felé ugyanúgy fordul, ugyanannyira szeret bennünket. És ezáltal arra szabadít fel minket, hogy ne elmélyítsük a köztünk lévő árkokat, hanem igenis odaléphessünk egymáshoz, ahogyan ő is – mindenek ellenére – odalép hozzánk.

A vitához

Az itt leírt gondolatok nem kőbe vésett törvények. Valószínűleg egyesek némelyikkel meg tudnak barátkozni, de bizonyára vannak olyan pontok is, amelyek erős ellenállást váltanak ki. Legyen ez így! Hiszen e sorok valójában vitaindítók kívánnak lenni. És minden bizonnyal mindenki vélekedik is valamiképp az egyes kérdésekről. Azonban fontos együtt küzdeni azért, hogy megtaláljuk, az egyháznak és a gyülekezetnek mi a jó, mi a jövőbe mutató út Jézus Krisztusban. A cselekvés a miénk. Vágjunk bele – nem egyenvéleménnyel, de ugyanabba az irányba, Istenre tekintve és a közösség javát szolgálva.

A szerző a Soproni Evangelikus Egyházközösség lelkésze

Elhunyt Reini néni

Elhunyt Gyökössy Endréné Ruch Reinhild, aki több mint ötvenöt éven át volt hűséges felesége Gyökössy Endre református lelkész-pasztorálpszichológusnak. Reini néni két héttel 92. születésnapja előtt, október 7-én hajnalban halt meg a kór-

házban. Október 26-án, szombaton délután 3 órakor vesznek tőle búcsút az újpest-újvárosi református templomban. Temetése szűk családi körben történik, nyughelye a családi sírboltban, férje mellett lesz.

► Forrás: parokia.hu

EVANGELIKUSELET.HU

Istentiszteleti rend • 2013. október 27.

Szentháromság ünnepe után huszonkettedik (Biblia-) vasárnap.
Liturgikus szín: zöld.

Lekció: Jn 20,30–31; ApCsel 8,26–38. Textus: Jer 15,16. Énekek: 286/289., 79.

Budavár, I., Bécsi kapu tér de. 9. (úrv.) Bence Imre; de. 10. (német) Johannes Erlbruch; de. 11. (úrv.) dr. Fabiny Tamás; du. 6. Bence Imre; **Fébé, II., Hűvösvölgyi út 193.** de. fél 10.; **Sarepta, II., Modori u. 6.** de. 3/4 11. Sztojanovics András; **Pesthidegkút, II., Ördögárok u. 9.** de. fél 11. Románné Bolba Márta; **Csillaghegy–Békásmegyer, III., Mező u. 12.** de. 10. Donáth László; **Óbuda, III., Dévai Bíró M. tér** de. 10. dr. Lászlóné dr. Agod Anett; **Újpest, IV., Lebstücker M. u. 36–38.** de. 10. Solymár Péter Tamás; **Deák tér, V., Deák tér 4.** de. 9. (úrv.) Gerőfiné dr. Brebovszky Éva; de. 11. (úrv.) Szabóné Mátrai Mariann; du. 6. (orgonazenés istentisztelet) dr. Harmati Béla; **Fasor, VII., Városligeti fasor 17.** de. fél 10. (angol nyelvű, úrv.) Hulej Enikő; de. 11. (úrv.) Gáncs Péter; **Józsefváros, VIII., Üllői út 24.** de. fél 11. Románné Bolba Márta; **VIII., Rákóczi út 57/a** de. 10. (szlovák) Gulácsiné Fabulya Hilda; **VIII., Karácsony S. u. 31–33.** de. 9. Románné Bolba Márta; **Ferencváros, IX., Gát u. 2. (katolikus templom)** de. 11. (úrv., énekes liturgia) Koczor Tamás; liturgus: Muntag Lőrinc; **Kőbánya, X., Kápolna u. 14.** de. 10. Benkőczy Péter; **Kelenföld, XI., Bocskai út 10.** de. 8. (úrv.) dr. Blázy Árpád; de. fél 11. (úrv.) dr. Blázy Árpád; du. 6. (vespera) Schulek Mátyás; **XI., Németvölgyi út 138.** de. 9. (úrv.) Rezessy Miklós; **XI., Egyetemi és főiskolai gyülekezet, Magyar tudósok krt. 3.** du. 6. (úrv.) Szántó Enikő; **Budagyöngye, XII., Szilágyi E. fasor 24.** de. 9. (úrv.) dr. Fabiny Tamás; **Budahegyvidék, XII., Kék Golyó u. 17.** de. 10. (úrv.) Molnár Lilla hatodéves teológus; **Angyalföld, XIII., Kassák Lajos u. 22.** de. 10. Grendorf Péter; **Zugló, XIV., Lőcsei út 32.** de. 11. (úrv.) Tamásy Tamásné; **XIV. Gyarmat u. 14.** de. fél 10. Tamásy Tamásné; **Pest-újhely, XV., Templom tér** de. 10. (úrv.) Szabó B. András; **Rákospalota, XV., Régi Fóti út 73. (nagytemplom)** de. 10. Ponicsán Erzsébet; **Rákosszentmihály, XVI., Hősök tere 10–11.** de. 10. Börönte Márta; **Cinkota, XVI., Rózsalevél u. 46.** de. fél 11. Vető István; **Mátyásföld, XVI., Prodam u. 24.** de. 9. Vető István; **Rákoshegy, XVII., Tessedik tér** de. 9. Kovács Áron; **Rákoskeresztúr, XVII., Pesti út 111.** de. fél 11. Kovács Áron; **Rákoscsaba, XVII., Péceli út 146.** de. 9. Nagyné Szeker Éva; **Rákosliget, XVIII., Gózon Gy. u. 11.** Nagyné Szeker Éva; **Pestszentlőrinc, XVIII., Kossuth tér 3.** de. 10. gyülekezeti nap; **Pestszentimre, XVIII., Rákóczi út 83. (református templom)** de. 8. Horváth-Csitári Boglárka; **Kispest, XIX., Templom tér 1.** de. 10. Széll Bulcsú; **XIX., Hungária út 37.** de. 8. Széll Bulcsú; **Pesterzsébet, XX., Ady E. u. 89.** de. 10. Győri János Sámuel; **Csepel, XXI., Deák tér** de. fél 11. Zólyomi Mátyás; **Budafok, XXII., Játék u. 16.** de. 10. Hokker Zsolt; **Budakeszi, Fő út 155. (gyülekezeti terem)** de. fél 10. Horváth-Hegyi Áron; **Budaörs, Szabadság út 75.** de. 10. Endreffy Géza; **Pilisvörösvár (református templom)** du. 2. (úrv.).

Istentiszteleti rend • 2013. október 31.

Reformáció ünnepe. Liturgikus szín: piros.

Lekció: Mt 5,1–10; Gal 5,1–6. Textus: 5Móz 4,1–2.9–10. Énekek: 254/256/258.

Budavár, I., Bécsi kapu tér de. 11. Balicza Iván; du. 6. dr. Fabiny Tamás; **Pesthidegkút, II., Ördögárok u. 9.** du. 6. ökumenikus istentisztelet; **Csillaghegy–Békásmegyer, III., Mező u. 12.** de. 10. Koczor Tamás; **Óbuda, III., Dévai Bíró M. tér** du. 6. (úrv.) Bálintné Varsányi Vilma; **Káposztásmegyer, IV., református templom** du. 6. (ökumenikus istentisztelet) Solymár Péter Tamás; **Deák tér, V., Deák tér 4.** de. 9. (úrv.) Cselovszky Ferenc; de. 11. (úrv.) Gáncs Péter; du. 6. (úrv.) Gerőfiné dr. Brebovszky Éva; **Fasor, VII., Városligeti fasor 17.** du. 6. (úrv., ökumenikus istentisztelet) Pafkó Tamás; **Józsefváros, VIII., Karácsony S. u. 31–33.** du. 6. Románné Bolba Márta; **Kőbánya, X., Kápolna u. 14.** du. 6. Benkőczy Péter; **Kelenföld, XI., külső-kelenföldi református templom** du. 6. (úrv., ökumenikus istentisztelet) dr. Blázy Árpád; **Budahegyvidék, XII., Kék Golyó u. 17.** du. 6. (úrv.) Ablonczy Dániel református lelkész; **Angyalföld, XIII., Kassák Lajos u. 22.** du. 6. (úrv., ökumenikus istentisztelet) Grendorf Péter; **Zugló, XIV., Róna u., református templom** du. 6. (úrv., ökumenikus istentisztelet) Tamásy Tamás; **Rákospalota-Újváros, XV., Arany János u. 49., református templom** du. 6. Nagy Sándor baptista lelképászor; **Rákosszentmihály, XVI., Hősök tere 10–11.** du. 6. (úrv.) Fekete Gy. Viktor; **Cinkota, XVI., Rózsalevél u. 46.** de. fél 11. (úrv.) Vető István; **Pestszentlőrinc, XVIII., Kossuth tér 3.** de. 10. Horváth-Csitári Boglárka; **Kispest, XIX., Templom tér 1.** du. 6. Széll Éva; **Pesterzsébet, XX., Ady E. u. 89.** de. 10. Győri János Sámuel; **Csepel, XXI., Deák tér** du. 6. ökumenikus istentisztelet; **Budafok, XXII., Játék u. 16.** de. 10. (úrv.) Hokker Zsolt; du. 6. ökumenikus istentisztelet; **Budaörs, Szabadság út 75.** du. 6. Endreffy Géza.

Összeállította: BALLA MÁRIA

FIZESSEN ELŐ LAPUNKRA!

ISTENTISZTELET-KÖZVETÍTÉS A MAGYAR RÁDIÓBAN

Bemutatkozik a Pápai Evangelikus Egyházközség

Pápa városában a lutheri reformáció hirdetőit már a mohácsi vész előtti időben, de legalábbis 1527–35 között kell keresnünk, amikor *Thurzó Elek* birtoka volt a város.

A Pápai Református Kollégium törvényeinek 1585-ben íródott bevezetőjéből következtethetünk arra, hogy 1531-ben már wittenbergi szellemenben működött a Schola Reformata Papensis. Ennek eredeti helyét a Fő téri plébánia mellett a Ruszek közön található emléktábla is jelzi.

Egyházközségünk múltjából érdemes megemlíteni, hogy 1707-ben a Fő tér délnyugati sarkán volt egy emeletes épület, amelyben oratórium, paplak, tanítói lakás és iskola kapott helyet, ez utóbbiak az udvarban.

László Jónás lelkész 1859-ben írt feljegyzése s más történeti források alapján tudunk róla, hogy megfordult Pápan *Dévai Bíró Mátyás*, a magyar *Luthernak* nevezett prédikátor is.

A pápai evangélikus gyülekezet reformátora volt *Sztárai Mihály*, aki Baranya megyében, Leskón volt igehirdető. 1567-től munkálkodott a pápai egyházközség lelkészeként. Sztárai és *Huszár Gál* pápai reformátorok emlékét ma protestáns emlékmű őrzi a belvárosban.

Evangelikus gyülekezetünkben 1714-től nem hangozhatott evangélikus igehirdetés. Ebben az időben a homokbödögei egyházközséggel létrejött a *„Homokbödögei és Pápai Augustana Confessio levő Össze foglalt Gyülekezet”*.

Az akkori közösség többsége hetven éven keresztül ott hallgatta Istent igéjét, mások a Pápa környéki falvak gyülekezeteiben találtak lelki otthonra.

A jelenlegi telket a türelmi rendelet idején kaptuk. Itt épült fel torony nélkül egy barokk templom 1786-ban, melyet *Hrabovszky Sámuel* püspök szentelt fel. A tornyot száz évvel később építették hozzá, s ekkor át is alakították a templomot. A templomszentelést *Karsay Sándor* püspök végezte 1884. október 26-án. A kései historizmus jegyében Pápan város-építészeti szempontból is kiemelt épületegyüttes jött létre, miután a lelkészlak és a tanítólakás, iskola is felépült évek múltán.

A templomot *Hencz Antal* keszthelyi, a tornyot *Woyta Adolf* pápai építész tervezte. Az oltár *Csizmadia Sándor* és *Turnher József* pápai asztalosok munkája, az oltárképet *Herz Dávid* pápai festőművész-rajztanár festette. Az oltárkép Krisztus mennybemenetelét ábrázolja.

Gyurácz Ferenc – aki 1895-től 1916-ig szolgált a Dunántúli Evangelikus Egyházkerület püspökeként – 1872-ben lett a gyülekezet lelkésze, negyvennégy esztendőn keresztül végezte hűséges egyházzervező lelképásztori munkáját.

Ma több mint kétezer evangélikus él a városban. A gyülekezet iskolaszervező bizottsága 2000-ben kezdte el a munkáját azzal a céllal, hogy 2001 szeptemberében elindítja a Gyurácz Ferenc Evangelikus Általános Iskolát. 2008-tól nyolcosztályos iskolaként működik, ma kétszáz diák tanul az intézményben.

A 2009-ben *dr. Nagy Tamás* építész által elkészített Insula Luthera-na épületkomplexum építészeti, felújítási, bővítési akció- és tanulmánytervében az „oltalom és nyitottság” jelszó mentén fogalmazta meg, hogy olyan szigetet próbált létrehozni, amely biztosítja lakói védelmét, de

nyitva áll minden Istent kereső, jó szándékú ember előtt.

2013-ban elkészült az iskola négyosztályos bővítése négyszázharminc négyzetméteren. Jelenleg látogatóközpont épül a templom mellett, készulve a reformáció kezdetének ötszázadik évfordulójára. A gyülekezet tervezi – tekintettel az épület műszaki állapotára – templomának felújítását.

Pápa iskolaváros, fontos tehát a tanítás szolgálata is. Jelen vagyunk öt állami iskolában, köztük egy gimnáziumban, a Pápai Református Kollégiumban, a római katolikus iskolá-

Evangelikus istentisztelet a Magyar Rádióban

Október 31-én, a reformáció ünnepeén 10.04-től istentiszteletet közvetít a Kossuth rádió Páparól. Igét hirdet *Polgárdi Sándor* esperes.

ban. Ez évben húsz konfirmandus jár felkészítő órákra. Diák- és gyermekistentiszteleteken élhetjük át a gyülekezeti közösség építő s emlékeztetes alkalmait.

Gyülekezetünkben több mint tíz éve működik a Gyurácz Ferenc gondolkodókör, két éve a Luther Márton olvasókör, és tavaly kezdte el szolgálatát a Bóra Katalin asszonykör is.

Az elmúlt években különböző kiállításokat rendeztünk az egyházmegyében található egyháztörténeti emlékeinkből. Templomunk egész évben otthont ad hangversenyeknek, amelyeken különböző kórusok, együttesek lépnek fel.

HIRDETÉS

DIGITALSTAND
www.digitalstand.hu

Bárhol vagyok, velem vannak a lapjaim.

Olvassa az Evangelikus Élet digitális változatát!

WWW.DIGITALSTAND.HU

► Az *Evangelikus Élet* hasábjain több ízben beszámoltunk már őshonos gyümölcsfajok parókia- és templomkertekbe való telepítéséről. A *Gyümölcsfák a papkertbe* program célja, hogy az eltűnő, a Kárpát-medencében régóta természetett fajták, tájfajták fennmaradjanak, újrahonosodjanak, illetve új változatok jöjjenek létre. Mivel többen is érdeklődnek a kezdeményezés iránt, úgy gondoltuk, hasznos lenne kicsit részletesebben is szólni róla. **Szakos Csaba** bakonytamási evangélikus lelkésszel beszélgettünk.

– *Hogyan jött az ötlet, hogy a gyülekezet bekapcsolódjon az őshonos gyümölcsfák megőrzésének programjába?*

– Emlékszem, 2011 őszén a Veszprémi és a Soproni Egyházmegye közös lelkesgyűlésén hallottam először a táji adottságokhoz alkalmazkodó, a Kárpát-medencében régóta természetett gyümölcsfajták megőrzésében való együttműködésről. Első hallásra felkeltette az érdeklődésemet ez a lehetőség, és eldöntöttem, hogy bekapcsolódom a programba. Gyorsan cselekedtem, hazaérve el is készítettem a pályázatunkat, és elküldtem. Tavalý tudtam meg egy képzésen – ahol a sok elméleti tudnivalón kívül megismerkedtünk az oltás rejtelmeivel is –, hogy elsők között érkezett be a pályázatunk.

– *Van-e valamilyen személyes emléke, amely esetleg segítette elhatározásában?*

– Édesapám jó példája segített. Ő mindig gondoskodott – és gondoskodik is a mai napig – arról, hogy szereteteit az év minden szakában megörvendeztesse különféle gyümöl-

csökkel. Miután megnősültem, én magam is ültettem fákat minden évben mások – elsősorban gyermekeim – örömére gondolva. Egy idős ember mondta nekünk egy alkalommal: „Tisztelendő úr, miért vete-ményeznek, hisz nincsenek maguk ráutalva!” Nagyon elszomorodtam, amikor azt tapasztaltam, hogy egy földművelő ember értelmetlennek látja a paraszti munkát. Valami olyasmit válaszoltam neki: azért csináljuk, hogy a gyermekeink lássák, a zöldség nem a bevásárlóközpont polcán terem, és hogy vegyszermentes, ízletes ételeket együnk.

– *Melyek a jelentkezés lépései, illetve feltételei, és mi a teendő a fákkal?*

– Jelentkezési lapot kell kitölteni a legfontosabb adatokkal: a telepítendő kert méreteit és talajszerkezetét kell feltüntetni, továbbá fel kellett kutatni, milyen régi gyümölcsfák találhatók az adott településen, és meg kell jelölni, milyen fajtákat szeretnénk kapni. Idősebb emberektől érdeklöttem Bakonytamásiban a régi gyümölcsfajtákról, tőlük tudtam meg, hogy régen volt egy gyümölcsös-kert, ahonnan lehetett oltóvesszőt kérni szaporításra.

A programban részt vevőknek a helyet kell biztosítaniuk a fák elhelyezéséhez, gondoskodniuk kell róluk, és lehetőséget kell teremteniük a bemutatókért megtekintésére. Egyházak és önkormányzatok jelentkezhetnek, de településenként csak egy kert létesülhet.

– *Az Önök esetében mennyi idő telt el a jelentkezéstől a facsemeték elültetéséig?*

Egy parókiakert jó gyümölcsei

Beszélgetés Szakos Csaba lelkésszel

SZEGFÜ KATALIN FELVÉTELE

– Az első kertünk létrejöttéig – vagyis idén tavaszig – másfél év. Bakonytamási pályázott, de a lelkészi körzethez tartozó Bakonyzentlászló is bekapcsolódhatott a programba. Ott elfogadták, hogy a meglévő csemetékből kapjanak. Mi itt helyben szeretnénk azokat a fajtákat és fajtákat telepíteni, amelyek egykor is megtalálhatók voltak nálunk, mert úgy gondoljuk, ezek a már „kipróbált” fajták ellenállóak, és jól bírják majd az itteni környezetet. Pár napon belül egy képzésen – ahol a metszésről lesz szó – sor kerül a Bakonytamásiba szánt csemeték átvételére, sőt most ősszel Sikátorban is tervezünk telepíteni.

– *Hány csemetét és milyen fajokat, fajtákat telepítettek Bakonyzentlászlón?*

– Kihasználva a hely adta lehetőséget a lelkészlakás kertjébe tizenöt csemetét ültettünk: almából Kenézi piros, London pepin, Sándor cár és

Török Bálint fajtákat, körtéből Hardenpont téli vajkörte és Vilmos csemetét, valamint szilvából Besztercei és Debreceni muskotályt.

– *Kik segítenek a fák gondozásában?*

– Az elültetésüket a gyülekezet felügyelője és gondnoka oldotta meg, családjával, akik maguk is az őshonos fajták elkötelezettjei. Gondozásukat szintén ők vállalták, azóta pedig a parókiaira beköltözött család is besegít. Ebben a gyönyörű környezetben tartottuk meg a konfirmandustálkozózt, a szalonnasütéssel egybekötött hittanos gyereknapot és a családi napot, amikor bográcsotztunk.

– *Milyen terveik vannak a gyümölcsöskerttel, hogyan válhat a gyülekezeti élet részévé?*

– Szeretnénk a hittanos gyermekeinknek is átadni a természet, a gyümölcsök szeretetét. Szeretnénk megtanítani őket néhány alapvető ismeretre, az oltásra, a metszésre, hogy ők maguk szeressék meg és fedezzék fel a falusi életet szépségeit, és ne kíváncozzanak elköltözni innen. A kertben sok közösségi alkalmat is lehet szervezni, ahol jó lehetőség adódik megélni az összetartozást. Ha pedig termőre fordulnak a fák, a gyümölcsök sem fognak rajtuk maradni: a hittanosokkal látogatjuk majd a kertet, és gondunk lesz rá, hogy minden hasznosuljon. A munka összehozza az embereket. Az asszonyok majd eltehetnek a gyümölcsökből, a férfiaknak pedig lehetőségük lesz „gyümölcslét” készíteni belőlük.

– *Vannak-e a gyülekezetben egyéb kezdeményezések a teremtett világ*

ÜZENET AZ ARARÁTRÓL

Rovatgazda: Jerabek-Cserepes Csilla
ararat@lutheran.hu

megővásának, a fenntartható életmódnak a gyakorlati megélésére?

– A program jóvoltából sok emberrel találkoztam, beszélgettem a gyülekezeteinkből. Azt tapasztalom: ha érdeklődéssel fordulunk feléjük, sokat tanulhatunk tőlük. Ha meghallgatjuk őket, ők is nyitottabbak lesznek. Hittanos gyermekeimnek egy alkalommal különleges házi feladatot adtam: kértem, hogy kérdezzék meg a szüleiket és nagyszüleiket, milyen régi gyümölcsfajtákra emlékeznek. A beszélgetésen túl ezzel azt is megtudtam, hogy kik rendelkeznek ismeretekkel ebben a témában.

Minden aratási háláadó ünnepi istentisztelet előtt meg szoktam kérni a hittanosokat, hogy segítsenek az oltár díszítésében, hozzanak magukkal gyümölcsöket, terményeket, aztán pedig ezeket közösen fogyasztjuk el.

Múlt vasárnap két almát vittem fel a szószerkére: egy jót és egy rosszat, ezzel illusztráltam a mondanivalót. „*Ha jó a fa, jó a gyümölcse is, ha rossz a fa, rossz a gyümölcse is. Mert gyümölcse-ről lehet megismerni a fát.*” (Mt 12,33) A növények „jól tudják”, hogy mi a teremtésben adott rend, és hogy mit kell teremni. Az ember azonban képes kiesni teremtés rendjéből, pedig mindenki tudja, hogy a természetnek megvan a maga rendje, és Isten ebbe kíván bevonni bennünket, hogy éljünk vele: harmóniában egymással és környezetünkkel.

■ JCsCs

„Még sok boldog pillanatot együtt!”

István (64) három kisgyermek boldog nagypapája. Sok időt tölt az unokákkal, és nemcsak rájuk vigyáz, de az egészségükre is.

Mindkét gyerekünk viszonylag későn állapotodott meg, már túl a harmincon. Nagy volt hát az öröm, amikor hét éve megszülettek az ikrek, Panna és Fanni, öt éve pedig megérkezett Dani is. Mivel már nyugdíjasok vagyunk, első perctől számíthattak ránk. Vannak „nagypapás napok”: kedden és csütörtökön én megyek a gyerekekért a suliba és az óvodába, utána meg irány a játszótér! Ott kicsit nehéz dolgom van: ahányan vannak, annyiféle szaladnak... De milyen jó látni, ahogy élvezik a hintázást, a mászókázást, Daninak a csúszda a kedvence.

Szeretem együtt látni hármójukat. Nagyon rosszul élem meg, ha valamelyikük lebetegszik, mint tavaly, amikor a kicsi két hétig nem mehetett az oviba sem. Az ő korosztályában ez elég gyakori, ezért náluk különösen fontos a betegségmegelőzés. E téren én a Béres Csepp Extrában hiszek. Nálunk már a régi formula is rendszeres használatban volt, s most az Extra, magasabb antioxidáns tartalmának köszönhetően, még nagyobb védelmet nyújt.

Olvaszam, hogy a szervezet működése során, többek között a káros környezeti hatások miatt is, szabadgyökök keletkeznek, amik rombolják a sejteket, és

A kép illusztráció

gyengítik az immunrendszert. Ezeket kötik le, semlegesítik az antioxidánsok. Fontos tehát, hogy elegendő legyen belőlük a szervezetünkben.

Sokáig azt hittünk, hogy helyes táplálkozással mindent megadhatunk a szervezetünknek, ami csak kell. Azonban ma már más a helyzet. Eledeleink messze nem tartalmaznak annyi tápanyagot, mint húsz-harminc évvel ezelőtt. Hiányoznak a létfontosságú anyagok, vitaminok, nyomelemek, ásványi anyagok, és „szaporodnak” a szabadgyökök. Hiányzik valami? Több antioxidáns kell? A helyes út, hogy megtalál a legjobb forrást. Nekünk ez a Béres Csepp Extra, ami a korábbi Béres Csepphez képest még hatékonyabban erősíti az immunrendszert: nekünk tökéletesen bevált! Idén nem betegedett meg egyik gyerek sem, eltekintve egy néhány napos gyors náthától. Viszont a Cseppekkel a betegséget is gyorsabban, könnyebben át lehet vészeln.

Ez nemcsak a gyerekeknek fontos, hanem nekünk is. Ezért nem kérdés, az őszi „betegségezon” kezdete előtt mi is elkezdjük a „cseppek kúrát”, hiszen szeretnénk sokat együtt csúszdázni, és ott lenni az unokáink minden fontos pillanatánál.

MEGERŐSÍTETT IMMUNVÉDELEM

BEKESZTÉS

MEGNÖVELT ANTIOXIDÁNS-TARTALOM

A Béres Csepp Extra® vény nélkül kapható roboráló gyógyszer.
www.beres.hu

Verses-próza utóhang

Bármennyire fájlaltam is, családi kötelezettségek miatt csak az áhítat, néhány jóízű magánbeszélgetés s előadásom megtartása erejéig tudtam részt venni a mátraházai református konferencia-központban tartott, idei Prúsz-tanácskozáson. Jó másfél esztendeje felvett tagként ősz fejjel is újoncnak számítok ugyan a Protestáns Újságírók Szövetségének berkeiben, gyakorló egyházi publicistaként, olykor rádiós-tévé megszólalóként azonban legalább negyedszázada szolgálók. Isten kegyelméből a tagok soraiban sok régi barátom van, nem csupán a Magyarországi Református Egyház köreiből, de evangélikus és baptista testvéregyházainkból is.

Ahogy az imént jeleztem, részvételem csak részlegesenek-töredékesnek volt mondható, a kerekasztal-beszélgetések elmulasztását különösen fájlaltam. Szerény kis bocsánatkérésül adom itt közre éppen a *Reformátusok Lapja* főmunkatársaként a nyolcvanas évek legvégén írott mátrai versemet. Ebben az időszakban, gyermekeink tizenéves korában minden nyáron – nyaralónk nem lévén, katlanforró lakótelepi lakásunk igen – két hetet töltöttünk a mostani konferencia színhelyének elődjében, az akkor még közös zuhanyzós, házi barack- és eperlekváros, az „Ó, terjeszd ki...” kezdetű skandináv esti éneket a ház indulójaként minden odalátogatónak megtanító, szűkössége ellenére is szívünkhöz nőtt lelkészüldölőben. Így tehát ezekben az években elég sok „mátrai kép” került ki a tollam alól.

Közülük az egyik, az alábbiakban olvasható, felfogható ma is érvényes ars poeticámnak, de ugyanakkor az egyházi háttérű újságírás lényegétől sem áll távol. Hiszen amikor felekezeti „néplapba” írunk, akkor sem vagyunk mások, többek egyszerű „szöveg-ványolóknál”. Éppúgy, mint a költők, töredékes szavakból igyekszünk meleget és menedéket adó „szó-textiliákat” alkotni, fog- és lélekvacogtató időkben is.

Vállaltan régimódi krédó ez, fényévnvi távol-ságban a sztárújságírók (tisztelet az emberszeretetről meg nem feledkező kivételeknek!) gyak-

ran riportalanyaikon és egymáson átgázoló világtól. Szentek természetesen mi sem vagyunk, percmemberké a mi sorainkban is fel-felbukkannak, de – hála Istennek – sokan élünk és dolgozunk *Arany János* halhatatlan *Sír-versének* szellemében, hatalmasságokra nem kacsingatva, őket elvtelenül nem szolgálva, hiúságra, mulandó elismerésekre nem tekintve, hanem mindvégig az Egyetlen Szerkesztőre figyelve: „Én-Uram, légy én szerkesztőm, / Új folyamban újrakezdőm.”

Arany János után versben megszólalni nem igazán illendő; mégis megkísérlem, remélve, hogy szeretve tisztelt Pályatársaim között lesznek olyanok, akiket mégiscsak megszólítanak ifjúkori Mátra-járásaink közben írott, közös hitvatásunkra is vonatkoztatható sorocskáim.

SZERETETTEL AJÁNLOM A PRÚSZ TAGJAINAK

A mátrai kallós malomnál

Költő? E szó még mindig nem tetszik nekem: legyek, mi a kezdet óta voltam – patakparti malmában megbúvó, türelmes vers-ványoló.

Küszködjék a kerék, gyötressék az anyag – és olykor bólints, kérlek, Istenem: „Igen. Erre, s ezért alkottalak.”

■ PETRŐCZI ÉVA

A KOCKÁZATOKRÓL ÉS MELLÉKHATÁSOKRÓL OLVASSA EL A BETEGTÁJÉKOZTATÓT, VAGY KÉRDEZZE MEG KEZELŐORVOSÁT, GYÓGYSZERÉSZÉT!

